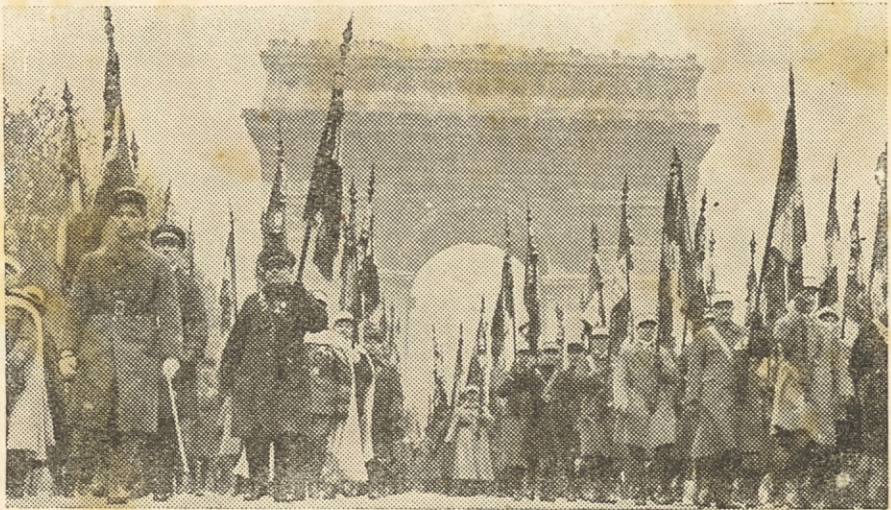

RAZORI

LIST ZA ODRASLO MLADINO

11. novembra je Francija slovesno proslavila 15letnico zaključitve premirja. Tedaj so z javnih poslopij, zlasti z elizejske palače, s poslanske zbornice, senata in ministrstev razobesili državne zastave, onega dne je vse mesto do najskromnejših ulic v predmestjih valovilo v trikolorah. Že ob pol 9. zjutraj so začele množice pritiskati na Palace de L'Etoile, kjer so se zbrale delegacije društev bivših bojnikov in pohabljenecv. Ob 11. je množica, ki je narasla v nepregledno morje ljudi, pričakala prihod čet pariške garnizije, ob vznožju slavaloka okoli groba Neznane junaka, ki se je kar izgubil pod grmadami vencev in cvetja, je pa bilo razvrščenih 250 zastav razpuščenih polkov s polkovno godbo pod poveljstvom generala Gourrauda.

ODGOVOR NA VPRAŠANJE.

V 2. številki letošnjih »Razorov« je nekdo stavil vprašanje: »KAKO LOVIMO LEVE?« Ker sem bil sam radoveden na odgovor, sem čakal nanj in ga iskal med spisi za 3. številko. Našel sem dva. Prvi je prav sličen mojemu, le da je bolj kratek:

Če hočeš vloviti leva, se pelji v Ribnico (v ono dolensko ne pohorsko!), pa kupi »rajto«. Če je ne dobiš v Ribnici, ti jo bojo dali v bližnji Sodražici. S tem velikim rešetom vstopi zopet v vlak (če nimaš slučajno lastnega samodrčca), pa se pelji v naš Sušak. Tam si kupi listek za prvi parnik, ki vozi v Severno Afriko, bodi v Tunis ali Alžir ali Severni Egipt ali kamorkoli. Rajto moraš seveda imeti vedno pri sebi! Ko stopiš na afriško celino, prepotuj kulturni obmorski pas peš ali z vozom ali kakor veš in znaš. Z Beduini bodi prijazen ali se jim pa rajši izogni. Po daljšem potovanju boš opazil vedno manj drevja in trave, pa vse več lepega, rumenega peska. In ko se ti bo zdelo peska dovolj, sedi in se s počitkom pripravi na lov. Nato nagrabi v rajto tistega lepo rumenega peska in rešetaj, rešetaj vse dotlej, da bo ves pesek scurljal skozi luknjice. In glej: kar bo ostalo v rajti, je lev! Morebiti bosta celo dva. Če se ti prvič ne posreči, — človek se mora vsakega posla naučiti! — napolni rajto drugič in tretjič tako dolgo, da boš imel v njej leva.

Sedaj pa moram popraviti veliko napako, ki je v tem odgovoru. Včasih sicer slišimo, da je lev kralj puščave, pa ni res, zakaj v pravi Sahari ni levov. Tu bi ne imeli potrebne hrane, posebno pa ne pitne vode, ki je tudi levu zelo potrebna. Zato si naj izmisli kdo izmed čitateljev še četrti in peti odgovor.

Ata Tine.

General Maister.

Pred petnajstimi leti je general Maister s peščico zvestih oficirjev in vojakov razorožil avstrijsko posadko v Mariboru in je zasedel mesto, nato pa tudi vso mejo severno od Maribora. S tem je rešil naš Maribor Jugoslaviji in nam. Da se oddolži svojemu osvoboditelju, je jugoslovanski Maribor v dneh 18. in 19. novembra t. l. z velikimi svečanostmi proslavil ta spomin, mestna uprava ga je pa izvolila za častnega meščana.

ZAKLAD V EMONI.

ZGODOVINSKA POVEST.

(Nadaljevanje.)

»Ničesar ne sprejemem. Zaklad je tvoja last.«

Rufelij je ostrmel. Poujal je vendar precejšen kup zlata — premoženja!

»Ali Sloveni ne poznate zlata?« se je začudil in vstal.

Vojvoda pa je mirno odgovoril:

»V mojem šotoru so polne skrinje takšnih reči. In vsak župan jih hrani za svojo župo in vsak starejšina za svojo zadrugo. Rabimo jih, če kupčujemo s tuji. Sicer pa Sloven ne potrebuje zlata. Bratstvo nam je več nego zlato.«

Rufelij ga je gledal ves presenečen — zagonetnih vojvodovih besedij ni razumel. Kaj je to: bratstvo?

Tembolj jih je razumel njegov sin Tauro.

Bratstvo!

Beseda mu je zagorela v duši in mu razjasnila zagonetno silo, ki je družila narod Slovenov. Bratstvo, torej prosta volja, medsebojna ljubezen, zavest iste krvi je vezala Slovene, ko so kakor strašen nepremagljiv hudournik pridrl v te kraje. Nihče ni mislil v boju nase, na svojo varnost, na svoj plen. Vsi so se borili le za skupne cilje, za skupen blagor, zato so bili nepremagljivi. Med njimi ni bilo gospoda, zato tudi ne podložnikov. Prostovoljno so se pokorili le najsposobnejšim med seboj, ki so jih volili za župane, za vojvode. A tudi župani in vojvode niso pozabili, da so vredni svoje časti le dotlej, dokler jim je roka žuljeva od pluga in od meča...

V globokem spoštovanju je strmel Tauro v vojvodovo plemenito obličje...

Rogovi so zatrobili. Pravda je bila končana. Narod se je razvrstil okrog velike planjave, pripravljene za bojne igre, za »trizno«.

Najprej so nastopili suličarji, oboroženi z dolgimi sulicami in velikimi ščiti. Njih bojno igro je vodil župan Ratimir. Hrabro so napadali, se umikali, pa zopet brcali drug ob drugega. Narod je spremljal njihovo igro z živahnimi vzkliki in nagradil zmagovalce s ploskanjem ter jih obsipal s cvetjem.

Nato je prišla na vrsto konjenica v lesketajoči se bojni opremi. Z naperjenimi kopji so se zakadili drug proti drugemu, da so tla bobnela pod konjskimi kopiti. En sam trenutek — gledalcem je zastal dih — zahreščala so lo-meča se kopja, dvoje konj se je valjalo po tleh, ostali so se vzpenjali, se plašili, da so jih jezdec ukrotili le s trudom. Nekaj gledalcev je priskočilo in izvlekli so jezdec izpod padlih konj. Enega so odnesli mrtvega, s strtim prsnim košem. A narod se ni vznemiril. Pri vsaki trizni je bilo pač nekaj takšnih žrtev.

Že je nastopila vrsta mladih dirkačev na neosedlanih žlahtnih venetskih kobilah. Med njimi je Rodan opazil vojvodovega prvorojenca Valuka.

»Valuk!« je šlo od ust do ust.

Valuk je bil narodov ljubljenec, zmagovalec na vseh dirkah. Zato so vseh oči visele na njem.

Na vojvodovo znamenje so se mladci spustili v dir. A izprva jim ni bilo do tega, da bi čimprej dosegli cilj. V prvih treh kroženjih po nedoglednem dirkališču so mladi jezdec pokazali narodu vso svojo jezdno umetnost. V prožnih skokih so se zaganjali v stoji na konja, pa zopet sedali, vrtoglavo

skakali s konj, jih preskakovali, da je narod vriskal v navdušenem občudovanju. Naposled so se na kratek Valukov krik kakor ukopani ustavili v vrsto.

Rog je zatrobil in mladci so se pognali v divji dir za ciljem. Ljudstvo je hrumelo, ploskalo.

»Valuk! Valuk!«

Že na polovici dirkališča je bila zmaga odločena: Valukov konj je presegal druge za dolžino vratu, na cilj pa je pridirjal s presežkom dveh konjskih dolžin... Valuk je bil v dirki pač nepremagljiv, nepremagljiva je bila njegova kobila »Strela«.

Narod je bučal v dvojem veselju. Usuli so se proti zmagovalcu, ga dvignili na ramena in nesli pred vojvodo. Smehljaje mu je sestra Pribislava podala prelep dar, delo njegove matere Radoslave: kožuh iz snežnobebe ovčine, pošit z najlepšimi zlatimi rožami.

Po planjavi so se razvrstili pari mečevalcev. Marsikdo je ves okrvavljen odšel iz boja. Najspretnejše je sukal meč župan Ratimir. Njemu v vsej vojski ni bilo enakega. Edini vojvoda bi se mogel meriti z njim, a običaj je bil tak, da se vojvoda ni nikdar postavil v vrsto tekmovalcev. Zato je Ratimir odnesel zmago. Prejel je iz rok vojvodove hčerke lepo darilo: meč, posut z dragimi kameni.

Ko je junak stal pred Pribislavo, se je Mela vzpela k Taurovemu ušesu in pošepetala:

»Kako je strašen!«

Strašen? Da, strašen je bil Ratimir, strašen po svoji moči, strašen po brazgotinastem licu, strašen po velikanskem telesu. Strašen se je zdel tudi Pribislavi in roka se ji je tresla, ko je junaku izročala darilo. Njej se je zdel pač še mnogo strašnejši nego drugim — saj je vedela, da jo je silni Ratimir že pred letom dni zasnubil pri očetu, a oče se je izgovoril, da je še premlada, da bi odločil o njeni usodi...

Bojne igre so se nadaljevale. Rodanu in Tauru so se svetile oči, ko sta občudovala junake. V Rodanu je vstala živa želja, da se pomeri z njimi. Ko so naposled nastopili pražarji in strelci z lokom, se je Rodan komaj zadrževal, da ni z lokom v roki planil v njihovo vrsto.

Zdajci se je zdrznil in se ozrl. Valuk se je bil preril do njega in mu položil roko na ramo.

»Pridi, prijatelj!« je dejal in ga za roko odvedel s seboj pred vojvodo.

»Mladi prijatelj, če te je volja, poizkusi se še ti z njimi!« mu je vojvoda dejal po tolmaču.

Rodanu je planila rdečica v obraz. Vojvoda je uganil njegovo željo. Molče se je priklonil in ob Valukovi strani stopil navzdol med strelce. V različnih razdaljah so zasadili v zemljo visoke palice z obroči, prevlečenimi s tanko ovčjo kožo. Vanje so strelci streljali. Streljali so dobro. A najboljše Valuk. Tik poleg njegove pa se je vselej započila Rodanova puščica. Pri najdaljših ciljeh pa so odložili lahke loke in vzeli v roke močnejše, ki so nosili puščice na daljšo razdaljo.

Z nezaupanjem je Rodan zrl na tuje orožje v svoji roki. Ali bo za težko, trdo orožje dovolj močan? Morda si nakoplje sramoto, morda loka sploh ne napne...

Skrivaj je pogledal proti vojvodi. Pogled mu je obstal na lepem obličju devojke, ki je stala tik vojvodovega prestola.

Pribislava! Rešil jo je s posrečenim strelom v temni noči in za bežečim ciljem — pa bi zdaj dvomil in omahoval!

Že je na vrsti. Valukova strelica se še trese, zabodena skoraj v sredino. Vse ostale so slabše. Poslednji strel! Odločilni strel! Zmaga ali — sramota... Nastavil je puščico, z vsemi silami napel lok — pomeril — sprožil... Grobna tišina je spremljala odločilni strel.

Sredina!

Tišina je zevala naokrog — saj je zmagal tujec, čeprav vojvodov prijatelj. Nevoljno mrmranje se je dvignilo med narodom. A že se je Valuk otresel trenutne zavisti. Velikodušno je zamahnil z lokom in kriknil:

»Živel, zmagovalec!«

Objel je prijatelja, ga po slovanskem običaju poljubil na obe lici in ga peljal pred vojvodo.

»Živel!« so zahrumeli zdaj posamezniki.

»Živel!« je zaklical tudi vojvoda. »Vrl strelec si.«

Rodan je čutil, kako mu gorijo lica, ko ga je Valuk porinil pred svojo sestro.

Pribislava je izmed pripravljenih daril izbrala prekrasen zlato vezen pas, ki je imel spredaj zaponko, obrobljeno z dragimi kamni, sredi zaponke pa je bila vdelana preprosta volnena vezenina z živobarvno rožo, v enem kotu malce zamazano, kakor blatno.

Nekoliko bleda je bila lepa Pribislava, vendar je pogumno pomignila v bližini stoječi Meli in dejala:

»Povej Rodanu, da je roža tvoja prva vezenina!«

Rodan ni razumel, kaj je rekla lepa Slovenka. Vprašaje je pogledal Melo.

A Mela je zrla v tla in — molčala, dasi je Slovenko razumela. Dobrosrčna Pribislava je hotela popraviti svoj greh, svojo ljubosumno jezico, s katero je prejšnjega dne zaceptalo v blato Melino prvo ročno delo, namenjeno Rodanu. Očistila je delo in porabila najboljše ohranjeni kos za zaponko k zlatemu pasu, ki ga je sama namenila mlademu keltoromanu. Velikodušno je zatajila svoje dragoceno delo in poudarila le Melino. Toda Mela njene velikodušnosti ni hotela priznati... Pribislava je žalostno povescila glavo.

(Dalje prihodnjič.)

Joža Herfort:

„MOJ SOLO.“

Mesec se je tretjič pomladil, ko so se mladi psički razkropili. Vsak je odvandral drugam, najmanjšega si je izprosil logar Matija. Solo je postal tako hribovec.

Njegova prva družčina so bili piščanci in majhno dete, ki je koracalo še po vseh štirih. Oblezla sta vse kote in jedla ponavadi oba iz ene skledice... Solo je doraščal in z njim je rastla njegova bistroumnost. Mnogo ga je učil Matija, še več se je navadil sam. Najprej je prenašal po hiši čevlje in copate, sebi in drugim v zabavo, kmalu pa je prinašal Matiji vrabce, ki mu jih je streljal po dvorišču. Njegov svet, ki je segal samo do konca vrta, kjer je podil iz grmovja ptiče, se je kmalu razširil do potočka, čez vse domače njive. Parkrat je že videl od daleč zajca, pa jo je prestrašen odkuril domov, ko je videl kako urno teče zajec. Svoj repek pa je ob takih prilikah vneto tiščal med noge...

Okoli Kresa ga je Matija prvič vzel s seboj. Z njiv se je dvignilo par vran. Zaplavale so nad mejico, ko je počilo in je ena omahnila. Solo jo je šel iskat, prav kot je bil navajen doma vrabce, brskal po meji in kmalu prinesel težki plen. Led je bil prebit. Odslej sta bila z Matijem neločljiva prijatelja. Če se je hotelo z njim igrati doma dete, je samo pokroviteljsko pomahal z repom in mu morda dal na nos moker poljubček, čas iger pa je zanj minul.

*

Prišel je avgust in z njim najljubši Matijin lov, lov na jerebe. Tudi tu ga je vedno spremljal Solo. Lepo je legel poleg njega, prav nič se ni ločila njegova rjava barva od barve okolice, miren je bil, le uho je prisluškovalo in oko oprezovalo.

Solo mladič.

Na klic drobne piščali se je odzval gozdni pevec. Matija je še enkrat zapiskal, ko je priletela pisana ptica in sedla nedaleč od obeh za bukov panj. Matija je dvignil puško, Solo pa je mirno ležal, le tresel se je po vsem telesu. Jereb je počasi stopil izza debla, lovec je dvignil puško k licu, gozdno tišino je pretrgal rezek strel, ptica je omahnila v resje.

Na klic jo je Solo prinesel. Z lepo mrtvo ptico v gobcu je počasi prišel h gospodarju, mu jo položil k nogam. Matija ga je pohvalil, pa sta šla naprej. Prišla sta do lepe tihe dolinice, kjer se je sonce igralo po mladem grmovju in robidju. Doli, globlje v dolini pa je pretakal studenec svoje čisto srebro.

*

Jesenski dnevi, jutra, ko se zavijajo mesta v gosto kopreno meglo. Matija je pričel loviti zajce. Solo je bil sprva neokreten in boječ. Nekega jutra pa je stal pri Matiji in čakal. Njegov tovariš Pik je dvignil zajca in gonja je šla čez Konja proti Krjasu, od tam je zavila na njive. Solo je zagledal zajca, dvignil ušesa, pa na Matijino svarilo ostal miren. Po strelu je skočil zajec za rob, Solo za njim. Pričela se je glasna gonja, Solo je prvič gonil zajca. Kmalu sta prišla nazaj, drugi strel je zajca zavr. Še par skokov in Solo ga je prijel. Bil pa je še prešibek in zajec ga je vlekel navzdol.

Čprav se je na vse kripnje trudil, da bi ga spravil k Matiji, mu je ta kmalu priskočil na pomoč, in Solo je prvega zajca krepko stresel za vrat — to je bil njegov zajčji krst.

Vso jesen sta pridno lovila, pozimi pridno preganjala roparice, pa potrpežljivo čakala mlade Vesne.

*

Na Slemenu je petelin še pel svojo veličastno pesem, poseka v Sovju pa je že pričela utripati v življenju in kipenju mladih sokov. Pod vrhom je klical skalni jereb, v sredi je ponižni gozdni jerebici dvoril živordeče rožasti samček, za dnom ob mladi gošči je zajka skotila dva drobljanca, visoko pod mogočnim bukovjem je imela lisica svoj zarod, čez vso poseko pa je gospodaril »gospod s poseke«, rogati stric srnjak. Solo je hodil z Matijo na poseko, se tam vadil jamarjenja, pa vseh drugih spretnosti, ki so mu še manjkale, njemu jazbečarju braku — enoletniku.

Junjsko sonce se je poslavljaljo, ko je na poseki jeknil strel, srnjak se je obrnil in odbrzel v goščo. Za Matijo novo presenečenje. Kako to? Strela ni srnjak popolnoma nič naznačil. Šel pa je na strel in pazno pregledal vso okolico. Nič! Pripel je psa na jermen in sledila sta. Prišla sta do neprodirne gošče, Solo pa je silil vanjo. Odpel ga je. Par minut molka in Solo je naznačil mrtvega srnjaka, onkraj bukovja se je zvrnil, krogla mu je šla — skozi srce.

*

Po dobrih je izzvenel lovski rog, gore so se zavile v meglene koprene. Srnjad se je pomaknila nižje in se plaho družila v trope. Zavel pa je hladni sever in iz sivega, mrkega neba so se pričele vrteti posamezne bele zvezdice. Mrak je legel na zemljo. Solo je šel z Matijo počasi proti koči. Veter je ponehaval, sneg pa je naletaval v vedno gostejših rojih. Po listju je rahlo šumelo in pota so zginevale v beli prelesti.

Vsa bela sta dospela v koč, se otrepla in šla oba k topli peči. Solo se je zvil v klobčič, parkrat utrujeno zastokal in zaspal. Matija je še obrisal puško, zapahnil vrata in se spravil na peč.

Zunaj je bilo vse kot izumrlo, le sneg je padal tiho, tiho in zagrinjal z belim plaščem dol in breg.

Proti jutru so se oblaki razgrnili in raz jasnino je medlo posvetila luna.

Solo in Matija sta šla zjutraj na sprehod, pa nobena žival ni vstala. Napravila sta velik ovinek in se vrnila v kočo.

Čez dan se je popolnoma zjasnilo, koledar je napovedoval polno luno in Matija se je pripravljajl za nočno prežo. Puško je dobro obrisal, potegnil med cevmi s kredo belo črto in nataknil na muho majhen kosce papirja — za boljši cilj. Pripravil si je tople škornje in toplo odejo, da si bo ovil noge in čakal noči.

Poslovalo se je sonce in rahlo se je priplazil mrak, pa se urno umaknil temnim perotim noči. Solo je prosil gospodarja, da bi smel z njim, pa ostati je moral doma.

Matija je sedel na križpotje nad strmo globel in čakal. Izza Grmade se je dvignil mesec in drevje je vrglo dolge, pošastne sence. Veter je zaspal nekje za goro, globoko v dolini je pokojno šumela voda. Na gori je ura napovedala vsake četrte ure z bronastim glasom čas, pa se spet zasanjala v enakomerno nihanje. Za Konjem so vzšle tri zvezde. Kmalu za njimi so prispele rahle meglice in prepregle nebo. Mesec je mirno svetil, njegova luč je bila bolj motna, mehka, ne več tako ostra. V lesu je skakal zajec, nižje doli je kopala srna iz snega robidove poganjke. Spet se je predramila ura in bila enajst. Tedaj je oživela v grapi senca in se počasi, tavaje dvigala na križpotje. Lisica! Matija je počasi dvignil puško, rahla tresavica, ki se ga je že lotevala, je namah popustila. Rjavorepa tetka se je za hip skrila za grič, pa se pokazala onkraj na belini.

Rahel blisk in pok, pa stoter odmev od sosednjih bregov. Lisica je po strelu čudno zarjula in planila v grapo. Matija je presenečen vstal, se jezil na slabo luč in puško, pa ni šel na strel, da ne bi pokvaril psu sledi in šel v kočo. Solo ga je radovedno pogledal, pa gospodar je bil slabe volje in kmalu sta oba zaspala.

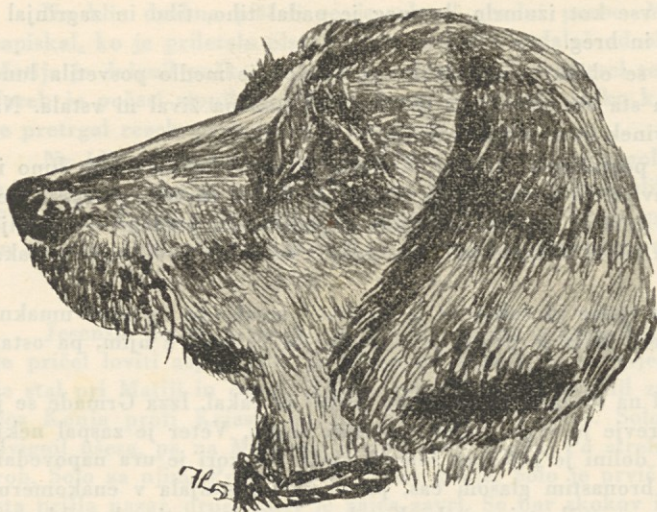
*

Jutro. Solo je prešerno skakal po belini, da so pršali blesteči kristali na vse strani, Matija si je privezal smuči in se z rahlim sunkom pognal proti križpotju. Prišel je do svojega nočnega stojišča in se z ostrim obratom ustavil. Smuči je odpel, jih zapičil v sneg, privezal psa in šel na strel. Večino strela je odvezl grič, za katerim je stala lisica. Po strelu se je vrgla navzdol, tu in tam pa je bila krvava kaplja, spremljana od rumenorjavih kapelj, ki si jih Matija ni znal razlagati.

Solo je prišel na sled in ostro potegnil, nekaj časa je šlo gladko, pa so ga pričele motiti srnje in zajčje sledi, ki so gosto križale lisičjo. Prišla sta do zamrznega studenca, sled je držala čezenj.

Namah je krvava sled zginila, in Matija je že obupal nad uspehom. Kar je zagledal za dobro dlan veliko krvavo liso in Solo je potegnil v sosednji grm, kjer je ležala mrtva lisica. Ovohal jo je, pa je še prijeli ni hotel, mrzla in trda je že bila. Matija jo je dvignil — svinčeno zrno ji je šlo skozi oko, odtod oni čudni glas po strelu in rumenorjave kaplje ob sledi. Ob robu gozda sta se odpočila, nato se pa vrnila domov.

*

Solo dorasel.

Matija je šel v vas po živež. S seboj je vzel puško in psa. S polnim nahrbtnikom se je vračal pod noč po dolini in Solo je mirno stopal poleg njega. Prišla sta do Knaparja. Ta je imel velikega bernardinca, ki je kaj rad pomeril komu hlače, pa kljub temu ga stari Knapar, stari trmoglavец, ni hotel privezati. Komaj je lovec prešel hišo, je planil nanj pes, se mu

vzpел na prsi in ga prijel za suknjič. Matija ga je s pestjo odbil in prijel za puško, pa že se je z vso silo zakadil v telečje velikega psa Solo in ga prijel za goltanec. Bernardincu se je izvil iz grla grgrajoč glas, stisnil je rep med noge, se strgal s težavo iz trdih klešč brakovih čeljusti in jo cvile pobrisal v hišo; Solo pa je imel poln gobec dlake in krvi.

Matija, ki je imel samo suknjič strgan, je dvignil zvestega psa, ga pritisnil k sebi, v očesu pa mu je zaigrala solza...

Bilo je dan kasneje. Matija bi rad dobil zajca, pa je šel pod Veliki les, ki se je mračno razprostiral pod Slemenom. Solo je pridno iskal, kar je nekaj pobral; zaškrtalo je med zobmi, Matiji se je poblisnilo — strup! Pes je vrgel iz gobca, Matija je pogledal in vedel dovolj. Solo je napravil še par korakov, grgraje zarjul in se opotekel. Strup je opravil svoje prokletu, temno delo. Lovec je stal kot okamenel. V njem se je vse zrušilo. Kdo je nastavljal strup lisici, ko on tega sploh ni nikdar delal? To mu je bila za sedaj nerazrešljiva uganka.

Pred njim je ležal njegov Solo mrtev, njemu samemu pa je bilo hudo, tiščalo ga je za grlo, da ni spravil iz sebe drugega kot: »Moj Solo« — —

Tam, kjer so mogočne skale kipele v nebo, je njegov grob. Tja ga je pokopal Matija. Strupeno vabo je nastavljal njegov »prijatelj in sosed«, ki mu ni bila mar muka živati. Njega je imel Matija sedaj za smrtnega sovražnika, zakaj kadar je šel skozi Veliki les, se mu je vselej pomračil obraz in z jezo in žalostjo je tiho dejal: »Moj Solo...«

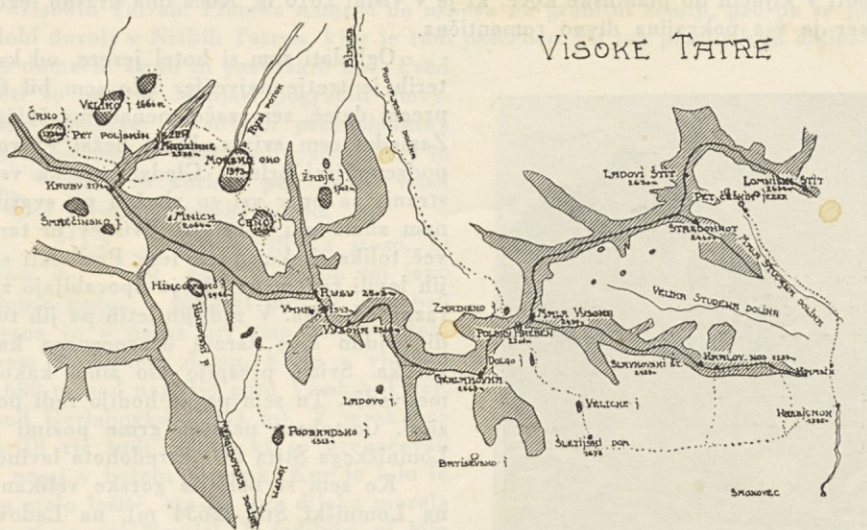
Ljudevit Stiasny:

V VISOKIH TATRAH.

Tam gori ob vzhodni meji Češkoslovaške in Poljske se dviga veličastna granitna zgradba Visokih Tater. Krasote tatarskega gorskega sveta, posebno pa njena bajna planinska jezera — Morska oka imenovana — slavijo po vsem

svetu. Po ljudski pripovedki imenujejo splošno vsa tatranska jezera Morska oka, češ, da skozi ta jezera gleda morje krasote Visokih Tater. Granit namreč ne prepušča vode, zato je v tem gorovju nad 100 planinskih jezer.

Kako pridemo do Visokih Tater? Najboljša zveza je preko Dunaja in Bratislave. Ker se pa peljemo skozi Avstrijo na Češkoslovaško in na Poljsko, si moramo preskrbeti potni list za obisk teh držav. Za vstop v Češkoslovaško Jugoslovanom vizum ni potreben. Ravnotako gremo lahko brez vizuma čez gore na Poljsko. Nato si nakupimo v banki tujih valut, namreč avstrijske šilinge, češkoslovaške krone ter poljske zlate. Za vsak šiling sem plačal takrat 8 Din, za vsako češkoslovaško krono 1.60 Din, a za vsak poljski zlot 6.5 Din. Sedaj so te valute dražje. Vozni list za vso vožnjo pa si kupimo pri »Putniku«, kjer nam vse potrebno razjasnijo.

Pot do Visokih Tater je dolga, zato je najbolje, da med potjo prenočimo na Dunaju ali v Bratislavi. Od tu se peljemo po prelepi slovaški dolini Vahi mimo slavnih kopalnic v Pieštanih in mimo lepega mesta Trenčina v Žilino, kjer zavije vlak proti vzhodu tja do Košic. Kmalu potem zagledamo na desni strani gore Nizkih Tater, ki so do 2000 m visoke. Vzhičeni pa smo mnogo bolj, ko nenadoma vzkipijo na severu razni mogotci Visokih Tater s svojimi strmimi vrhovi. Kaj kmalu smo v najvišji postaji v Štrbi, v razvodnici med Donavo in Vislo. Od tu naprej se odteka voda po dolini Poprada in Dunajca v poljsko Vislo. Od Štrbe je le par postaj do Poprada (674 m).

Rad bi si ogledal v Popradu planinski muzej, toda mudilo se mi je, zato sem prestopil takoj v električno železnico, ki mi je prihranila 13 km dolgo cesto in me pripeljala 336 m višje v najstarejše tatransko letovišče Smokovec (1010 m). Dasi je v Smokovcu več velikih hotelov, sem se moral radi gneče zadovoljiti s posteljo v planinski sobi, v kateri je spalo 20 planincev. Od Smokovca je spet električna železnica do Štrbskega jezera ali do Tatranske Lomnice; ob tej progi pa je tudi krasna avtomobilska cesta, vodeča mimo raznih letovišč, ki so tudi v zimskih mesecih dobro obiskana. Vedno bolj posejajo tuje te kraje v zimskih mesecih, in sicer ne samo zaradi zimskega sporta, temveč tudi, ker so dognali, da v teh letoviščih ne poznajo hripe, ki se raz-

širja le v meglenih krajih. V zimskih mesecih tod ni megle, ker se zimska megla dviga le do 800 m visoko, letovišča pa so vsa v višini nad 1000 m.

Drugo jutro sem šel že ob 4. na Hrebienik. Rabil sem nad $\frac{1}{2}$ ure, da sem prilezel na stezo, ki vodi na Hrebienik (1285 m), kjer je postaja žične železnice. Za hotelom na Hrebieniku sem zavil navzdol, da sem si ogledal slavno znane slapove, ki se pa po lepoti ne morejo kosati z našimi. Ko sem se vzpel zopet navzgor mimo hotela Kamzik (divja koza), sem prišel kmalu do granitnega korita, kjer sem na železnem mostu občudoval velečastni Obri slap. Od tu vodi nova pot iz nizkih borovcev v udobnih ključih navzgor na golo planoto. Krasen je tu pogled na zaključek Male Studene doline in na podobo silnega Lomniškega Štita. Ko sem prišel do široke grape, po kateri vodi pot na Lomniški Štit, sem se obrnil proti Stredohotu (2440) in po stari poti v ključih do planinske kočice, ki je v višini 2010 m. Koča ima krasno lego, ker je vsa pokrajina divno romantična.

Koča pri Stredohotu.

Ogledati sem si hotel jezera, od katerih je tretje največje. Ko sem bil že precej daleč, sem začul nenadoma žvižg. Zagledal sem svizca, ki je bežal v svoj podzemeljski brlog. Gledal sem na vse strani, pa prav vsi so zbežali po svarilnem znamenju v brloge. Svizcev ni tam več toliko, kakor pred leti. Pred leti so jih lovili radi masti, ki jo uporabljajo za razna zdravila. V zadnjih letih pa jih tudi pridno love zaradi dragocenega kožuščka. Svizci prespijo vso zimo kakor medvedje. Tu sem pa ne hodijo radi pozimi. Čestokrat namreč grme pozimi z Lomniškega Štita in s Stredohota lavine.

Ko sem se ozrl na gorske velikane na Lomniški Štit (2634 m), na Ladovi Štit (2630 m), na Durny (2625 m) itd., sem ugotovil, da se je vreme nenadoma poslabšalo. Vse vrhunce višjih gora je pokrivala gosta megla in vlekel je mrzel severovzhodni veter. Šel sem zopet navzdol do hotela Kamzik, kjer sem prenočil. Proti večeru je prišlo 30 dijakov in dijakinj pod vodstvom dveh profesorjev. Ko so odložili svoje reči v spalnici, so se v bližnjem potoku dobro umili. Po večerji so pa veselo prepevali in nam tako priredili lep koncert. Že pred deveto uro so pa mirno izginili v svoje spalnice.

Drugo jutro sem se odločil, da grem na Slavkovski Štit (2453 m), ker je pot na to goro dobro nadelana. Pridružila sta se mi tudi dva češka visokošolca. Šli smo po gorenji cesti do Hrebienika in od tu po višinski poti, ki vodi do Šlezjskega doma. Čez pičle pol ure smo pri križišču zavili po stezi, ki vodi navzgor in ki je modro zaznamovana. V Visokih Tatrah zaznamujejo namreč glavne poti z rdečo, a stranske poti z modro, rumeno ali zeleno barvo. Ker na križiščih ni kažipotov, si mora vsak planinec že v Smokovcu zapomniti, s katero barvo je zaznamovana pot, po kateri bo hodil.

Prav kmalu smo bili v gosti megli. Povlekel je mrzel veter in prav pošteno me je zeblo v roke. Čez nekaj časa je razpihal ta veter vso severno stran

in za Stredohotom se nam je pokazal Lomniški Štit v vsej svoji krasoti. Posebno dobro smo tudi pregledali vso Veliko Studeno dolino z 18 jezeri. V 2½ urah smo prišli na Kraljevi nos (2283 m), od tam po strmo navzdol v široko in deloma s prodrom posuto sotesko. Soteska je končavala na strmi planini, kjer je bilo polno planinskih cvetlic.

Kakor v naših gorah tako se odlikujejo tudi tu cvetke z izredno velikimi cvetovi. Da laže kljubujejo viharjem in drugim neprilikam, ostanejo rastlinice majhne, cvetovi pa morajo biti daleč vidni, ko vabijo k sebi redke žuželke. Posebno velike cvete imajo brezstebelni encian in njegovi sodrugi, karpatski jeglič, zvončica, snežna zlatica in mnogo drugih. Z izredno pestrimi barvami se pa odlikujejo nad vse nežna soldanela, brhki avrikelj, rožnocvetni vres, duhteči karpatski klinček, bahava preobjeda in ljubka spominčica. Planik ni v Visokih Tatrah. Planika namreč ne uspeva na granitni zemlji, pač pa se jih dobi dovolj v Nizkih Tatrah, kjer je tudi peščenec. Po teh planinah in dolinah ni domačih živali in pastirskih koč. Pred leti so namreč Madjari pograbili Slovakom gozdove, ki so bili prej občinska last, ter prepovedali tudi pašo. Flori in favni sicer to koristi, pač pa je vsled tega obubožal slovaški narod.

S planine smo prešli na stezo, ki vodi v Šlezijski dom. Hoja po tej jako dobro nadelani višinski poti je jako prijetna in v dobri uri smo bili v udobnem Šlezijskem domu, ki je v visočini 1680 m pod najvišjo goro Visokih Tater, pod Gerlahovko (2663 m). V mraku so prišli tja tudi dijaki, ki so prenočevali z nami v hotelu Kamzik. Ker je bilo le še malo ležišč, sta po dva dijaka morala spat na eni žimnici. V jedilnici ni bilo za nje prostora, zato so morali večerjati v prizidku. Ker pa je bilo tam mrzlo, niso bili nič kaj dobre volje, temveč so šli kmalu spat. V domu nas je bilo več planincev, ki smo nameravali iti drugo jutro na Gerlahovko. Ob štirih zjutraj smo

Šlezijski dom pod Gerlahovko.

vstali, toda vreme se je izdatno poslabšalo. Gerlahovka je bila pokrita z gosto meglo. Ker pa je bila v megli tudi Kralova Hora v Nizkih Tatrih, je to kazalo poslabšanje vremena. Opustil sem torej vzpon na Gerlahovko in sem šel proti Poljskemu Hrebenu: od Šlezijskega doma ob Velikem jezeru do slapa in potem desno po planini strmo navzgor. Po ključih sem se vzpel na strmo steno, ki zaključuje podolje Velikega jezera. V dobri pol uri sem bil pri Kvetnici, (1821 m), ravni planini, pokriti s krasno cvetočimi planinskimi cveticami. Ker je Kvetnica dobro zavarovana proti mrzlim severnim vetrovom, je na tej planini tudi polno visokostebelnih cvetlic. V dobri uri sem bil pri Dolgem jezeru, kjer se prične strmina, toda na Poljski Hreben vodi tako dobra pot, da gredo lahko po tej poti tudi začetniki brez skrbi. Že s Poljskega Hrebena (2208 m) je lep razgled na Nizke Tatere ter na Poduplasko dolino.

Črez Poljski Hreben so hodili že v starih časih na Poljsko. Cesarica Marija Terezija je pa podarila Javorino onstran Hrebeña Madjarom, ki so jo prodali pred 50. leti nemškemu knezu Hohenlohe. Po prevratu so Poljaki zahtevali, naj jim povrnejo Javorino, toda Čehi je niso hoteli odstopiti radi dragocenega lovišča. Na Javorinskem posestvu, ki meri nad 70.000 ha je namreč okrog 150 kozorogov, 1500 divjih koz, 400 jelenov in 40 medvedov.

(Konec prihodnjič.)

PODSTAROSTI SKJ, ENGELBERTU GANGLU, OB NJEGOVI 60-LETNICI.

Čuj nas, brat, učitelj - videc in vodnik:

*V sokoljih gnezdih danes odpovsod
oči uprte so za tvojim vzletom,
ki neprestano k soncu gre navpik.*

Mi smo tvoj rod!

*V predgnezdju javorniških šum
si kljuvamo iz src na mrtvi straži
zvestobe, volje in moči.*

Tvoj rod nikogar ne sovraži!

*A kdor ga plaši, zalezuje iz noči,
naj ve:*

da v borbo silno raste naš pogum!

Sokolsko društvo
Unec-Rakek.

Miran Jarc:

RAZBOJNIK MOROZ.

Lutkovna burka v enem dejanju. (Motiv iz Milčinskega: Tolovaj Mataj.)

(Nadaljevanje.)

Glas Čokov (iz hiše): He... he... do... ke... o je...

Danbo: Jaz župan!

Glas: Do tal se vam klan-jam, g... gos... gos... p.. pod, ž... žu.. župan... Dan... bbbo..., kaj pppa bbbo...?

Danbo (vpije): Na vso moč teci v občinsko orožarno! Vzemi iz omare, saj ni zaklenjena, policijsko obleko, opasaj si sabljo, pa še sulico iz turških

vojska vzemi s sabo, postavi se sredi vasi in čakaj! Razbojnik Moroz pride! Ti ga moraš prijeti in v našo ječo vreči! Si razumel? Če ne boš ubogal, Čok, pa damo tebe obesiti na prvo vrbo...

Glas Čokov: Ssem raz...z.z.zumel! Ne bbbo...me trrrrr...re-bba obbbesiti, saj grrrrem in bbhom pppolicaj... sssamo, če...če...če me potem pppovišate za za za obbbčinskega tttajnika. Za pppastirja pppa ne ne bbhom več, nahka-jaka nič več... Pppa še eno bbi ppprrrosil: tisti trrrrvnik za Jernačevo njivo, mi bboste tudi ppprepustili.

Danbo (nestrpen): Vse, vse, vse dobiš! Ampak zdaj teci! Teci!

Glas Čokov: Ddda... kkkot sem dejal. Ampak, gggospod žužužupan... še za ono drevo se bova zmenila. Drv mi manjka...

Meta: Tak pojdi že no, Jaka!

Danbo: Ukazujem! Pojdi!

Glas Čokov: In, še še še bi prrosil, ččče bbi bi bi smela mmoja ko-ko-koza včasih k vam v deteljo...

Danbo: Zdaj pa te ubijem, če se že ne odpraviš! Čok!

Meta: Že gre! Že gre!

[Nenadoma se začujejo iz ozadja glasovi: »Kdo si!? kdo?! Neznanec, tu-jec! Kdo si?!« I.t.d.]

Danbo (se trese): Ah, ah, križ božji! Je že tu! Ali slišiš, Meta. Vsi so pokonci! Razbojnik je tu! O, jej! O, jej! Meta, pomagaj, pomagaj! Daj, da se zaprem v tvojo hišo!

Meta: Kaj se tresete, gospod župan! Morda pa ni on! Pojdite vendar pogledat. Kaj ste tako strahopetni!

Danbo: O strahopetnosti mi pa kar molči! Grem, grem, junaško grem, in videla boš, da sem junak. Grem, četudi v smrt! Ah, v smrt! Ti, samo ti boš kriva, če bo butalski župan obležal na polju slave!

[Danbo gre oprezno, trepetaje, proti sredini odra. Z rokami maha, ker ga je silno strah. Obstane in gre spet naprej in spet obstane. Meta stoji na pragu in gleda za njim. Nenadoma župan zavpije:

»Joj, vsi svetniki! Na pomoč!

Na pomoč! Je že tu! Je že tu!

Razbojnik **Morož!**«

Župan Danbo se skrije za drevo sredi odra, od časa do časa pomoli glavo ven, da je vidna gledavcem. Meta se je zaprla v hišo. Iz ozadja je prikorakal »razbojnik Moroz« — to je: — — — Gašperček Larifari.]

Gašperček (počasi prikoraka in poje):

Hoho! Hoho! Pa kje ste vsi!

kaj vse se tukaj me boji?

O, Gašper, Gašper Larifari

hej, zvita buča, zdaj prevdari:

kje bom potrkal, kje se vstavil

kosilce tečno si pripravil.

Danbo (za drevesom trepeče): Jej, o, jej! Ta me bo! Kar pohrustal me bo!... Jej, jej!...

Gašperček (poje in se ozira vsenaokoli):

Kako je to zaspana vas!

Kje bi dobil vsaj par klobas!

Če ni klobas, pa kruha vsaj,
poprej pa res ne grem nazaj.
Hoho! Hojo! Brž na nogé,
da bom dobil kaj pod zobé.

D a n b o (za drevesom): Joj, če me ugleda! Tristo vragov... vsi svetniki!
Ah, po meni je...

G a š p e r č e k: Hop! Tu v bližini se nekdo skriva! Kje neki tiči?

D a n b o (za drevesom): Ah, zadnja ura mi bije!

G a š p e r č e k (se ozira okrog sebe): Čudno! Kaj vsi spe? Prej so peli in plesali, ko pa so me zagledali, so zbežali, kot da jih je razgnal veter. Bomo videli! Da ne bi ugnal Butalcev, ko sem prekanil največje imenitnike sveta?! Oh, že ves dan nisem jedel! O, če le pomislim na pečeno kokoško, ali pa na klobaske s kislim zeljem... ali pa na hlebec kruha... In, kako žejen sem!

D a n b o (za drevesom): Ah, vse bi mu dal, samo, če se me usmili. Joj, kje je vendar policaj Čok!

G a š p e r č e k: Hm, diši... diši... v bližini je nekdo. Zdaj pa na delo, najti ga moram.

D a n b o (plane izza drevesa in pade na kolena. Kriči): Usmilite se me, gospod ropar! Jaz sem župan Danbo in sem usmiljenega srca! Vse vam dam, prečastni gospod, samo živega me pustite!

G a š p e r č e k: Ej, ali se ga je nasrkal možak! Tu imajo gotovo dobra vina, ti Butalci! He, pijanec, kvišku, pot mi boš kazal!

[Tedaj pa pricoklja Jaka Čok, opravljen kot policaj, s sabljo in staroveško sulico. Še preden se Gašperček zave, že mu »policaj« Čok položi roko na rame.]

Č o k: Hop! Te že imam! Vagabund nemarni! Z mano!

D a n b o (ves vesel skoči kvišku ali vendar stran od Gašperčka, in se zdaj pogumno zravnava in »ukazuje«, dasi mu glas še nekoliko trepeče): Tako je, gospod policaj! Na vešala ž njim, s tem, roparjem rokomavskim. Živijo! Zdaj smo rešeni! Na vešala ž njim.

G a š p e r č e k (zaplaka): Nikar! Nikar! Kaj sem vam pa storil? Nedolžen sem!

D a n b o (mogočno): Kaj, nedolžen?! Ti bogokletnik, lažnik, lopov, tolovaj, potepuh, ubijalec! Ne uideš pravici! Saj te poznamo! Uradno pismo smo dobili in vemo, kaj si in kdo si! Uradno je potrjeno, da si razbojnik Moroz! In, kar je uradno, to drži! To je sveto, nezmotljivo in nepremakljivo. O, ptiček, zdaj nam ne uideš! Meni pa ne uide nagrada in medalja! Za vse čase bo napisano, da je bil butalski župan, gospod Danbo, tisti, ki je ujel in na drugi svet odpeljal svetovnega razbojnika Moroza! Ha, ti cigan ciganski, kaj res misliš, da smo v Butalah kar takole. Niti tebe se ne bojimo! He, Čok, zdaj pa kar v kletko z njim.

G a š p e r č e k (plaka): Milost, milost! Ubogi Gašperček sem! Saj me otroci dobro poznajo. Radi me imajo. Jaz pa imam rad klobase in žemlje! Kako naj bom vendar razbojnik, saj sem tako majhen! Ali sem res tako grozen, kakor pravite? Da ste se me še vi bali, ki ste se skrivali za drevesom?

D a n b o: Kaj? Predrzněž! Molči! Kaj ti mar, kaj sem delal za drevesom. Toda, to kar govoriš o nedolžnosti, in da si neki Gašper, to pripoveduj komu drugemu, ne pa meni, ki sem butalski župan. Uradno je pisano, da si razbojnik Moroz in to drži!

Č o k: Z mano! Alo!

(Približa se županu in mu nekaj pošepeče.)

G a š p e r (zase): Hm: uradno pismo? Ta župan? Ta policaj? In butalska vas? Hm, tu se bom pa že dobro izmazal in še na svoj račun bom prišel!

Č o k (spet pri G a š p e r č k u): Ho, kaj mr... mr... mraš? Če moliš, napravi kar hitro! Mudi se mi še na pašo!

G a š p e r č e k (se prikloni): Veleslavni, gospod butalski župan! Veste, da imajo na smrt obsojeni povsod na svetu pravico na izpolnitev poslednje želje. Menda tudi v Butalah, ki slovijo kot najvzornejša občina.

D a n b o: No, kar hitro ... kaj hočeš?

G a š p e r č e k: Ah, dokler lahko še požiram, en sam koruzni hlebček bi rad snedel! Tako dobrih, pravijo, ne peko nikjer drugod kot v Butalah. In tam je menda pekarija.

Č o k: Hm, ggggospod žužužu... pan, kaj naj storim? Pek je občinski svetovalec in ne bi bilo prav, da mu odjemo dobiček. Njegovi ženi Meti pa se še manj smemo zameriti. Razbojnik pa ima gotovo polno mošnjo cekinov... hm, gospod žužupan?

D a n b o: Bodi! Toda, hitro opravita! Jaz pa grem ta čas v občinsko pisarno, da napišem pismo na poglavarstvo, v katerem sporočim, da se nam je po težkem trudu posrečilo ujeti glasovitega razbojnika Moroza! Pazi nanj! (Odide.)

Č o k (gre z Gašperčkom do vrat, trka in vpije): Meta! Meta! Odpri! To bo zasluzka!

[Med tem se Gašper ves čas spakuje in brije norce za Čokovim hrbtom].
(Konec prihodnjič.)

DESETE MEDNARODNE TEKME V TELOVADBI

se bodo vršile prihodnje leto v maju v Budimpešti. Prireja jih kakor vse dosedanje Mednarodna telovadna zveza, ki je bila ustanovljena leta 1881. in združuje danes v svojih vrstah 26 raznih nacionalnih gimnastičnih organizacij Evrope in Amerike. V njej je včlanjeno tudi slovansko Sokolstvo in sedaj je predsednik Unije starosta poljskega Sokolstva br. Zamoyski. Mednarodne tekme prireja imenovana organizacija od leta 1903. dalje v rednih razmahi po 4 leta, ki se jih udeležujejo vzorne vrste vseh onih včlanjenih organizacij, ki se čutijo dovolj močne za mednarodni tekmovalni boj. Sestav tekem obsega poleg orodne telovadbe tudi neko izvestno število disciplin iz proste telovadbe, vsako narodnost pa zastopa 6—8 članska moška vrsta, ki mora po svojih članih predelati vse panoge tekmovalne telovadbe. Tekmuje se torej kolektivistično, cela vrsta v vseh panogah, znamkuje pa se za končni rezultat najboljše uspehe prvih šestih tekmovalcev. Ženskih mednarodnih tekem dosedaj v okrilju Mednarodne telovadne zveze še ni bilo. Vendar pa je zadnja glavna skupščina načelno odobrila predlog tehnične komisije, da se bo že v Budimpešti skušalo izvesti tudi ženske tekme. V to svrhu je bila poverjena s. Jadviga Zamojska, da skupno s še nekaterimi drugimi strokovnjaki pripravi vsaj osnovni material za tozadevne tekme, kar je tudi storila. Zaradi tega je pričakovati, da bomo drugo leto imeli v Budimpešti tudi ženske tekme. Članice ČOS so imele v ta namen že prve izbirne tekme preteklo nedeljo, ki so pokazale dober material.

Kdo se bo udeležil prihodnjih tekem še ni gotovo. Poročali smo že, da bo udeležba Čehoslovakov in Jugoslovenov sigurna, ako je ne bi preprečili

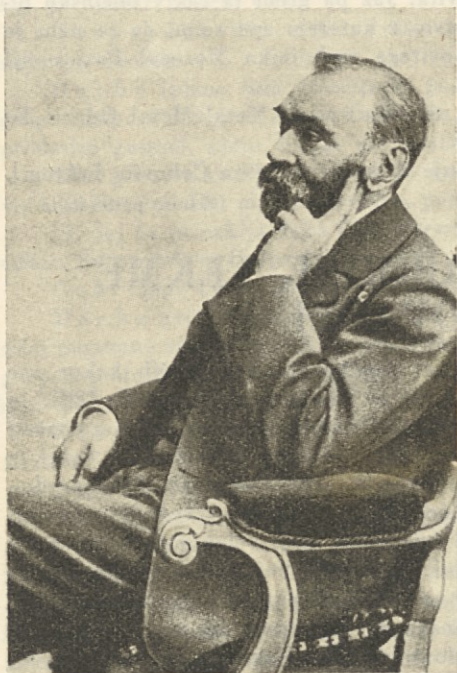
kaki politični dogodki. Pričakovati je, da pridejo v Budimpešto sigurno Italijani, najbrže Francozi in Belgijci, mogoče tudi Poljaki in zanimanje kažejo tudi bolgarski Junaki. Nemški turnerji niso člani federacije. Vsekakor utegne biti moška tekma tudi to pot težka in žilava, medtem ko bo pri ženski tekmi najbrž udeležba še majhna, mogoče samo iz slovanskih sokolskih zvez, kjer je edino telovadba na orodju in vseh ostalih panogah pri ženskah razvita po določenem sestavnem načrtu. (»Jutro«.)

P i r c J a n k o :

ALFRED NOBEL.

(Ob stoletnici rojstva.)

Vsako leto čitamo, da je prejel ta in oni za svoja znanstvena dela Nobelovo* nagrado. Ker obhajamo ravno letos 100 letnico rojstva tega velikega moža, je prav, da se seznanimo tudi mi nekoliko bližje z njim.

Parke so mu napredle 63 leta: rojen je bil 21. oktobra 1833. leta v Stokholmu in je umrl 10. decembra 1896. v San Remu.

Njegov oče, Imanuel, je bil stavbenik in inženjer. Poleg svojega dela se je pečal dosti tudi z izsledki v kemiji. Neprevidnost ga je pa pognala v konkurz. Z drobcem rešenega premoženja je poskusil svojo srečo v Leningradu, kjer se je po letih toliko uveljavil in opomogel, da sta prišla za njim žena in sin Alfred.

Alfred Nobel je hodil v šolo samo prvi dve leti v Stokholmu, v Leningradu je imel privatne učitelje, največ je študiral sam. Zgodaj je bil zaposlen v očetovih delavnicah, ki sta jih vodila starejša brata Robert in Ludvik. Alfred je podedoval od očeta nagnenje do študija kemije, posebno ga je zanimal nitroglicerín.

Nitroglicerín je oljnata, skoraj brezbarvna tekočina, ki se v vodi ne topi, pač pa v alkoholu. Če udarimo po njem, se razleti z izredno močnim treskom, prav tako, če ga hitro segrejemo. Iznašel je nitroglicerín že leta 1847. Italijan Ascanio Sobrero, ni pa vedel, kaj početi z njim. Nobel ga je izvlekel zopet na dan in našel tudi pot, da je napravil iz njega najvažnejše razstrelivo nove dobe, dinamit.

Prvi korak h cilju je bil izum, kako naj se nitroglicerín posredno vname. Vtaknil je z nitroglicerínom napolnjeno in začepljeno stekleno cev v kovinsko,

* Po švedski izgovorjavi: Nobél.

ki je bila napolnjena z navadnim smodnikom. Ko je užgal smodnik z netilno vrstico, se je nitroglicerina razletel z uničujočim učinkom. To užiganje nitroglicerina je Nobelova najpomembnejša iznajdba, čeprav ne najbolj poznana. Omogočila je hitrejšo gradnjo predorov, železnic, cest, dala je pa tudi vojni tehniki najstrašnejše orožje. S tem izumom je ravno hotel Nobel, da »vojna uniči samo sebe«. Učinek svoje iznajdbe je povečal Nobel še s tem, da je vzel namesto smodnika pokalno živo srebro.

Nitroglicerina sam je razmeroma težko užgati. To olje so razpošiljali in ravnali z njim, kot prevažajo danes sodčke piva. Vozili so ga v ploščevinastih posodah na samotajnih vozičkih, včasih je teklo kar preko koles. Razmeroma je bilo malo nesreč, ali te so bile zato tem strašnejše. 3. septembra 1864. je zletel v zrak laboratorij v Heleneborgu pri Stokholmu — 5 oseb je bilo ubitih, med njimi Nobelov mlajši brat Emil. Nobela ta nesreča ni potrla, niti ne cela vrsta nesreč leta 1866., ko so zleteli v zrak z nitroglicerinom natovorjeni parnik »European«, skladišči v Sydneyu, San Francisku in tovarna Krümmel na Labi. Svet se je zgrozil, vlade so prepovedale izdelavo in transport nitroglicerina. Kot globoko čuteči človek je Nobel zelo trpel radi tujih nesreč, ki jih je omogočil njegov izum. Uvidel je, da mora odvzeti nitroglicerinu njegovo nevarnost. Našel je rešitev v kremenici. Prepojil je že z nitroglicerinom leseno oglje, žagovino, cement, v prah zmleto apno — s kremenčevim peskom je dosegel uspeh. Dobil je gnetljivo maso, ki da na razpolago svoje razdirajoče sile z inicijalnim vnetjem, neobčutljiva je pa za sunke in udarce, da, celo direktno zažiganje ji ne more zlepa do živoga. Novo maso je imenoval dinamit. Izdelovati ga morejo brez velike opasnosti, prevažati se da popolnoma varno.

Iznajdba dinamita je zadnji člen v verigi raziskovanj, s katerimi je pričel nitroglicerina koristiti človeštvu. Ko so delali z dinamitom St. Gotthardski predor, je zavzelo to razstrelivo svet in zato je razumljivo, da je postal Alfred Nobel poznan in slavljen bolj radi dinamita samega kot pa kot človek-iznajditelj. Saj je imel ob smrti prijavljenih 355 patentov, od katerih se prvi nanaša na aparat za kurjenje s plinom in zadnji na zboljšane vojne rakete, da omenimo izmed vseh samo še razstrelivo želatino, ki je celo izpodrinila dinamit, ali balistit, poznan kot brezdimni smodnik, ali nove cevi za topove, izdelovanje umetnega gumija, umetne svile itd.

Svojih izumov ni oddajal tovarnam, ampak jih je izrabljal sam. Prodal ni niti enega patenta, in če ga je oddal, si je oskrbel delež. Zato je bil že leta 1873. zelo bogat.

Bil pa je brez družine, samotarec, vase zaprt človek, ki je nad vse ljubil samoto. V tem miru je studiral. Imel je obsežno izobrazbo, govoril in pisal je švedsko, rusko, angleško, francosko in nemško. V neznatni postavi z mehkim, sanjavi izrazom je kraljeval duh, ki je ustvaril silno industrijo, razpredeno po vsem svetu. Bil je tudi trgovski vodja petrolejskih vrelcev v Baku-ju, ki sta jih kupila od ruske vlade njegova brata Robert in Ludvik. S svojo sposobnostjo je dvignil veljavo teh vrelcev do take višine, da so postali svetovno znani.

Nobel je bil globok mislec, tudi pesnik, močno so ga zanimala socialna vprašanja. Podpiral je z izdatnimi zneski dobrodelne ustanove, vendar je vse svoje čuvstvovanje kazal le do svoje matere, ki jo je nad vse ljubil.

Dne 10. decembra 1896. je Alfred Nobel v San Remu za vedno zatisnil svoje oči. 27. novembra 1895. je sestavil pred štirimi pričami oporoko, s katero si je postavil neminljiv spomenik. Pretežni del vsega svojega premoženja je pretvoril v fond, katerega letne obresti se podele vsako leto kot nagrada

onim ljudem, ki so prejšnje leto s svojimi izumi, odkritji ali izboljšanji iz fizike, kemije ali medicine največ koristili človeštvu, ali so izdali največje upoštevanja vredno literarno delo, pa tudi oni, ki se jim je dejansveno posrečilo približati narode in služiti svetovnemu miru. Izrecno je poudaril, da se ne sme pri presojanju upoštevati narodnost.

Volilo je vzbudilo splošno pozornost. Po raznih težkočah so bile razdeljene nagrade prvič leta 1901. in se razdeljujejo od tedaj vsako leto na dan Nobelove smrti. Do danes je bilo nagrajenih 166 znanstvenikov, ki pripadajo 15 narodnostim. Letos znaša vsaka nagrada 170.331 švedsko krono, kar je v našem denarju prav malo manj kot dva milijona dinarjev.

Nobelove nagrade so postale najvišje počaščenje, ki ga je mogoče dobiti za svoje delo. Naj bi bilo kedaj usojeno tudi sinu našega naroda, da bi se mu mogli pokloniti kot Nobelovemu lavreatu!

Tone Gaspari:

OBISK.

Letoŕnje poletje sem bil na Dovjem na Gorenjskem. Tam je doma Joško Janša, naš smučarski prvak. Gostilno in kmetijo ima in letovišcarje. Videl sem ga. Ogorel je kot ogljar in žilav je. Veliko sem že slišal o njem, zato sem stopil takoj naslednji dan k njemu, da bi ga spoznal in da bi ga kaj povprašal (pravijo tudi: intervjuval!) za »Razore«. V izbo sva sedla k oknu. Radio je prenašal iz Ljubljane harmoniko, pri sosednjih mizah so se smejali Zagrebčani, midva sva pa kramljala o smučanju. In ko sem mu namignil o prvenstvu in o darilih, se je nasmejale: »Zgoraj v sobi imam svoje trofeje. Prosim!« Vstal je in tudi mene je vzdignil za njim firbec. Tri skoke je napravil čez stopnice. Na levo v sobi na baročni omari, na zidu, v predalih — povsod njegove odlike: 9 pozlačenih in srebrnih pokalov, 4 kipi smučarjev, 3 servisi, 2 zlati uri, 2 srebrni in 2 zapestni. Kar zmrgoli pred očmi, toliko je bleska in dragočnosti. In na zidu povsod diplome in priznanja: 14 je vseh diplom. Kajpada sem vzel vsako darilo posebej v roke ter pregledal in prečital napise. Na zlati uri: Prvaku Dravske banovine l. 1931. Ban dr. Marušič. Itd. Povsod častni spomini! Ogledoval sem, čital in seveda tudi izpraševal.

Vožnja na cilj v Mariboru l. 1932.

Naposled sva spet sedla spodaj v izbi za mizo.

»Kako in kdaj trenirate?«

»Oktobra bom že začel. Kadar pojdem po opravkih na polje, v gozd, v Mojstrano, na Jesenice, bom kar tekel. Tudi telovadim in gibljem tedaj pridno in redno. Seveda, treba je spraviti telo v novo izvežbanost in odpornost. Zato tudi nekoliko poneham s kajenjem.«

»Kaj pa pijača in jedača?« sem ga prekinil.

»Nekoliko mošta in včasih pivo. In še to zmerno. Najbolje je nič! Veste, želodec je pri tekmah zelo važna zadeva!«

»O, želodec je vedno važen!«

»Če ta mašina popusti, potem ne pomaga nič ves trening. Moj aparat že ni več tako v redu, kakor bi moral biti. Predvsem se bojim prehlada v želodcu.« Malo je pomislil in dejal: »Saj ste najbrž že čitali, kako tekmovalci trpe, če uživajo na tujih tekmah nenavadno hrano. Recimo naši pri balkanijadi v Atenah.«

»Vse vpliva: podnebje, prenočevanje, postrežba —«

»No vidite! Zato imajo tisti tekmovalci, ki doma tekmujejo, vedno dobro. Lahko je takim.«

Še Zagrebčani so prisluhnili k naši mizi.

»Bili ste na Norveškem, v Švici, v Italiji, v Franciji pri mednarodnih tekmah. Kako je bilo?«

»Najtežja preizkušnja je bila vsekakor na Norveškem v Holmenkollu pri svetovnih smuških tekih. Težki norveški teren, potem 70% gozda, proga izpeljana cikcak. To res ni igrača! In vendar sem bil na 50 km kot Srednjeevropec četrti. Vseh nas je bilo 148. Seveda, mi smo še daleč za severnjaki Norvežani, Švedu in Finci. Vsa prva mesta so zasedli ti. In kljub temu so prinesli časopisi mojo sliko. Počakajte!«

Skočil je spet gori, da bo dokazal, da ne baha. Prinesel je norveško ilustracijo: res je, tam med najodličnejšimi smučarji je naš Jožko!

»V mednarodnem smuškem svetu vas torej že dobro poznajo?«

»Malo že, kakor vidite.

Čehi in Poljaki pa poznajo nas Jugoslovane prav dobro. Na slovanskih sokolskih tekmah v Strbskem plesu sem bil izmed 200 tekmovalcev na 18 km sedmi. Doma sem pa skoraj pri vseh tekmah dobro odrezal. To ste menda čitali! L. 1935. pravijo, da bodo Fisa tekme (t. j. mednarodne svetovne smuške tekme) najbrže pri nas v Bohinju. Tedaj se bo pa treba res »skupaj vzeti!«

Ljubljanski radio naju je zmotil. Napovedoval je izide plavalnih tekem v ilirijanskem bazenu v Ljubljani. Pri petminutnem odmoru je

Jožko še to dodal: »Zame je nekajkrat res težko. Vabijo me na vse tekme. Če se ne udeležim, pravijo, da spim na lavorikah, če bi pa na kaki tekmi slabo tekkel, bi pa nastal povsod velikanski halo.« Nasmehnil se je ter še pristavil: »Prav za prav je za prvaka najtežje. Verjemite mi!«

Sokolske tekme za slovansko prvenstvo.

Od leve na desno:

- 1. Smolej - 2. Janša na 50 km četrti (48 tek.)
na 18 km sedmi (200 „)*
- 3. Lakota.*

Končni razglas o razpisu nagrad

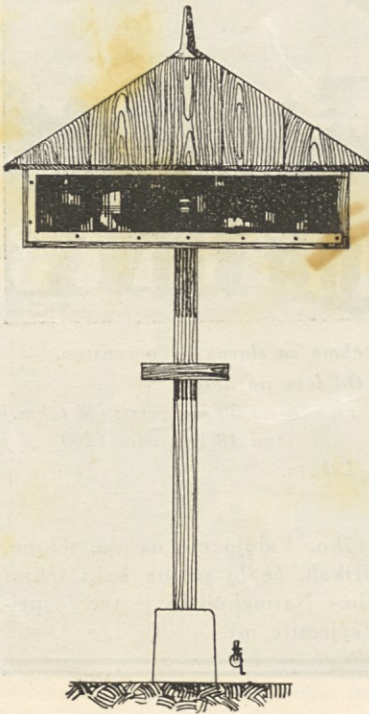
bo v božični številki „Razorov“!

ZIMA SE BLIŽA — PTICAM NA POMOČ!

To je klic, ki ga ponavljajo vsako leto na jesen po vseh šolah v vseh razredih in pri raznih drugih prilikah. Pa se mi zdi, da je ta klic le bolj glas vpijočega v puščavi. Saj je koristnih ptic manj in manj okrog naših selišč in po naših sadovnjakih, več in več pa je zato raznih škodljivih žuželk po naših kmetijskih rastlinah, zlasti na sadnem drevju. Napredek v sadjarstvu in sploh v kmetijstvu je vzel koristnim pticam skoro vse pogoje za življenje in razmnoževanje v obližju selišč, nekdanjih njim tako priljubljenih bivališč. Zrinil jih je v gozdove, kjer najdejo še kolikortoliko naravnih prilik za preživljanje in gnezdenje. S tem smo se pa oropali najboljših naravnih pomagačev pri zatiranju škodljivega mrčesa in najljubeznivejših gostov v svojih vrtovih. Ta pojav pa vendarle ni tako obupen, kakor se zdi na prvi pogled. Možno je namreč, da privabimo ptice nazaj v vasi, nazaj v sadovnjake. Zato je potrebno: da jim priskočimo vsako zimo na pomoč s primerno hrano, da jim vrnemo prilike za gnezdenje in da jih ščitimo pred njihovimi sovražniki.

Najprej torej nekaj o

ZIMSKEM KRMLJENJU KORISTNIH PTIC.

POGLED

Na jesen in na zimo privede naše koristne ptice neki naravni nagon in včasih tudi potreba v bližino človeških bivališč. In uprav zaradi tega imamo najlepšo priliko, da jih pridržimo čez zimo v svoji bližini, da jim lahko priskočimo na pomoč, kadar pritisne mraz in zapade sneg.

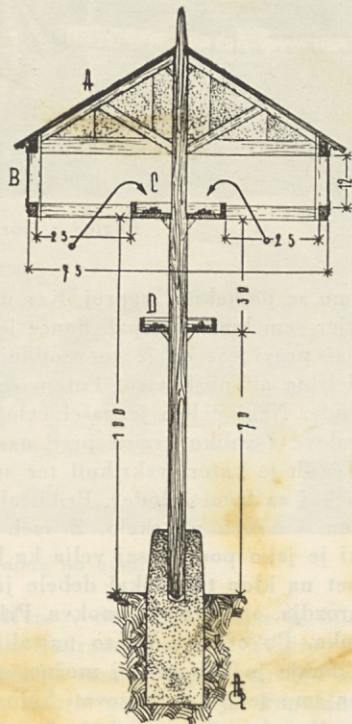
Preden se lotimo zimskega krmljenja naših drobnih prijateljic, moramo vedeti, kje je prirediti krmilišče, kakšna naj bo krmilnica, kaj pokladajmo in kako v ravnajmo pokladanje, da bo čimveč zaleglo in v resnici rešilo ptice pogina od lakote.

Za uspešno zimsko krmljenje je zelo važno, da zberemo za pokladanje prav primeren prostor — krmilišče. Tak prostor naj bi bil kje v bližini hiše, na sadnem vrtu v kakem zatišju, med drevjem, pa vendar po možnosti na takem kraju, da je viden skozi okno iz sobe, kjer navadno bivamo. Zlasti naj bi bilo krmilišče zavarovano pred burjo in mrzlimi severnimi vetrovi in pa varen pred mačkami.

Krmilnica. To je priprava v katero pokladamo ptičjo hrano, mora biti

tako narejena, da je hrana v njej pri vsakem vremenu in pod vsakim pogojem vedno suha in pticam vedno dostopna, da je torej nikdar ne more zamesti sneg, niti namočiti dež, naj bi bil še tak vihar in naj bi bila še tako močna burja. Navadne krmilne »hišice«, kakor jih vidimo tu in tam po vrtovih, nikdar ne ustrezajo svojemu namenu. V njih je hrana varna samo ob lepem vremenu. Ko pa pritisne zima, zlasti ko nastane deževno vreme, ki se navadno konča s snegom, tedaj hrano zmóči dež in jo spridi, ali pa zamede sneg, da ptice do nje sploh ne morejo. Potemtakem nudimo pticam hrano takrat, ko je niso nujno potrebne, ko pa pride nenadoma huda sila, je pa hrana pod snegom, ali pa mokra, neužitna in celo škodljiva. Iz pričujočega načrta je lahko posneti, kako mora biti krmilnica izdelana, da ustreza prej navedenim zahtevam. Kdor zna količkaj sukati mizarsko orodje, si bo napravil tako krmilnico sam. Pa tudi mizar ne bi bil predrag, zlasti če bi imel več naročil ob enem. Za zgled in kot vzorec naj bi stala taka krmilnica na vsakem šolskem vrtu in na vrtu vsakega vsaj večjega sadjarja.

Bistvene važnosti pri tej napravi je samo to, da je gorenja mizica, kamor pokladamo hrano, v isti višini s spodnjim robom navpičnega strešnega podaljška. Ta obstoji iz štirih lesenih okvirjev, v katere so vdelane šipe, da je v krmilnici dovolj svetlo in da ptice hrano že od daleč opazijo. Le pri taki vsedbi je hrana popolnoma zanesljivo zavarovana pred snegom in dežjem. Spodnja mizica je v rabi samo toliko časa, da se ptice privadijo na krmilnico in najdejo pot na zgornjo mizico. Večje krmilnice te vrste so narejene tako, da stoje na štirih nogah.

R E Z

A streha, B navpični podaljšek strehe, C mizica za krmiljenje, D manjša mizica za vabo.

Š o l i n c M i r k o, meščanska šola, Maribor:

JADRANSKI DNEVI.

Nekega dne sem prejel obvestilo, da naj pridem 2. sept. ob 15. v pisarno Jadranske straže. Tam je bilo že več takih javljencev. Zvedeli smo, da dá Jadranska straža vsakemu izmed nas 230 Din, katere naj porabimo za udeležbo »Jadranskih dni« v Splitu. Iz naše šole jih je šlo sedem, kar priča, da ima naš zavod mnogo članov.

Pogled z morja.

smo se pomaknili naprej. Ker nisem prejšnjo noč spal, sem se vlegel na klop, kjer sem kmalu zaspal. Sonce je bilo že visoko na nebu, ko sem se zbudil. Pa baš pravi čas se je to zgodilo! Ko sem pogledal preko krova, sem zapazil delfina ali pliskavico. Potem sem jih videl še več, kako so veselo skakali iz vode. Neki delfin je zašel celo pred ladjo. Nevedoč kam naj plava, je izvalove z veliko brzino pred nami. Vztrajni galebi so nas venomer spremljali. Včasih je kateri vzkriknil ter se spustil v vodo, z bistrim očesom je zagledal nekaj za lačni želodec. Približali smo se otoku Rabu, kjer smo pristali. Stopil sem s krova na skalo. Z vseh strani so ponujale revne domačinke grozdje, ki je jako poceni, saj velja kg le 3 Din. Sirena je zatulila. Vsedel sem se zopet na klop ter vtikal debele jagode v usta. Tovarišu sem ponudil ostanek grozdja, on pa meni smokve. Pristali smo v Šibeniku, ki je naša največja vojna luka. Po odhodu pa so nastali kmalu veliki valovi, ki so zibali našo ladjo. Zibanje je bilo precej močno, saj se je tovarišu že vrtelo v glavi. Okrog 10. pa smo se jeli približevati Splitu.

Split, ponoči.

4. sept. ob 17.48 je odvozil vlak z glavne postaje Maribora s 35 izletniki v Split. Še predno smo prispeli do Celja, se je že zmračilo. Vozili smo se vso noč. Okrog sedme ure smo prispeli na Sušak, Vodja izleta je preskrbel vozovnice do Splita. Nekako ob 8. smo vstopili na krov ladje »Zagreb«. Ladijski vijak je vzvalovil vodo, počasi

Luči so bile tako na gosto skupaj, da je bila videti ena sama črta ognja, ki odseva v popolnoma plavi vodi. V Splitu so nas sprejeli z godbo in s klici. Predstavniki Jadranske straže so nas odpeljali v Sokolski dom, kjer smo tudi prenočevali. Po tolikem potovanju se že spi, čeprav na slami, tudi ako se praši. Zjutraj sem se zgodaj prebudil, saj je bil v telovad-

nici že velik hrup. Hitro sem se napravil. Nato sem zaslišal zvoke budnice. Odšli smo v bližnjo mlekarno. Tam smo dobili vsak po en vrček mleka. Pri-sostvovali smo blagoslovitvi in izročitvi šolske jadrnice. Po tej slavnosti smo si ogledali zasidrane ladje. Največja je bila matična ladja »Zmaj«. Nato pa smo šli obedovat v gostilno »Slovenac«. Nedaleč od te vabljive gostilne stoji ogromen kip, ki spominja na Grgura Ninskega. Kip je delo svetovno znanega kiparja Mestrovića. Po obedu smo se šli kopat. Pot je vodila mimo lepega kopališča Bačvic na Firule. Kopališče Firule je za člane Jadranske straže, kjer se smejo kopati brezplačno. Po večerji, ki je bila ob 7., smo prenesli prtljago v Gajevo ulico, kjer smo odslej tudi prenočevali.

Ta šola ne za-ostaja daleč za naj-modernejšimi in krasnimi stavbami v naši kraljevini. Ta večer je bila prire-ditev SK Hajduka. Rakete, katere so izstreljevali, so sve-tile po vsem mestu. Jaz sem opazoval vse to z okna šole. Drugi dan smo šli na bližnji grič Mar-jan, ki je posejan z borom. S hriba je lep razgled na bli-žnje otoke. Na njem je tudi zoološki vrt.

Split, palme na obali.

Popoldne pa smo se odpeljali ob 3. na otok Hvar v Stari grad, kjer je bila odkritev spominske plošče prvemu predsedniku Jadranske straže. Vrnivši se v Split, smo se takoj podali na slamo. Tretji dan pa smo se zopet kopali. Plaval sem na oddaljeni skalnat otočić, kjer sem si nabral nekaj školjk. Popoldne sem se vozil s čolnom po morju. Zvečer smo se odpeljali proti Zagrebu. V to hrvatsko vlemesto smo prispeli drugi dan ob ½12. Ogledali smo si Maksimir. Ob 6. pa nas je odpeljal vlak spet v Maribor.

Po Esad Beju priredil I. Korošec:

ČALVADAR.

Vzhodno od Kaspiškega morja se razprostirajo prostrane peščene pustinje Turkeстана in Perzije. Številne karavane na velblodih potujejo skozi puščave, ki so jim redka pastirska plemena in rodovi edini prebivalci. Vendar niso puščave kraji, kjer bi bil človek izroččen divji samoti in brezpravnosti. Tudi puščava ima svoje zakone, svojo posebno upravo in skrbstvo, nikjer zapisano, ampak izročeno ustno od rodu do rodu iz prastarih vekov. Po teh zakonih se ravnaajo plemena nomadov točneje kot Evropejci po svojih pisanih. Vse to ostane bežnemu tujeu prikrito in neumljivo, znano pa mora biti posebno vo-diteljem karavan, za kar so porabni samo domači sinovi puščave. Zovejo se čalvadarji.

Čalvadar pozna pustinjo — svojo domovino — do vseh podrobnosti. Puščava mu je odprta knjiga in sredi peščenega morja se čuti varnega kot mi v svojem domu. Vodijo ga pri tem njegovi čuti, ki jih že od mladosti vadi in končno izvežba do take stopnje, kakor jih vidimo posamič edinole pri nekaterih živalih.

V pustinji čalvadar nikdar ne zabldi, vedno se točno zaveda smeri svojega potovanja. Z neko neumljivo, podzavestno čutnostjo se zaveda vseh daljav in smeri, oaz in vodnjakov, zaznava dih puščave in vse njene tajne. Točno določi stališče karavane po izpremenjeni barvi peska, kar ne opazi nobeno drugo oko, ve pa tudi za vse, kar se je v puščavi na kakem kraju dogodilo.

Čalvadar koraka kot vodja karavani na čelu. Le malokdaj se usede na svoj častni sedež na hrbtu prve kamele, navadno šele tedaj, ko ima svoj dnevni cilj že v vidiku.

Karavana, sestojeca iz velikega števila velblodov, je razčlenjena v manjše skupine po 5—10 velblodov, ki jim načelujejo posebni gonjači. Jezdec na brzih velblodih vzdržujejo zvezo med poveljujočim čalvadarjem in gonjači, ki se morajo v vsem pokoriti svojemu poveljniku. Nikdo ne sme posešiti koraka ali zaostajati na poti, ali se celo ustaviti in razjahati, ne da bi to prej po jezdecu z utemeljitvijo vred javil čalvadarju, ki da na to potrebno povelje.

Pomanjkanje vode ne preti nikdar karavani, ki jo vodi dober čalvadar. Na ure daleč dobesedno zavoha vodo s svojim prefinjenim in izšolanim, skoro živalskim čutom. Pri iskanju vrelcev ga vodi edinole čut, ne pa morda poznavanje zemeljske površine, ki bi po njej sklepal na nahajališče vode. Oblika površine je v puščavi docela nezanesljiva in varljiva, ker se skoro vedno preobraža. Kjer se širi gladka ravan, se jutri dviga peščeno gričevje, ki ga veter neprestano preobraža in preseljuje.

Vodnjaki so za puščavnike sveti. V vojnah, ki jih imajo posamezni divji puščavski rodovi med seboj, se gode razna razbojništva: odvedejo otroke in žene, kradejo ovce in uničujejo črede, pobijajo može in jih morijo na grozovit način, a vodnjake čuvajo kot svetinje. Še dandanes živi med nomadi v Turkestanu spomin na nekega mongolskega poglavarja, ki je pred stoletji s svojimi tolpami preplaval puščavo in proslul z zastrupljanjem vodnjakov. Nedo-takljivost vodnjakov je nomadom prastara in sveta zapoved, prestopek zoper njo se smatra za največje grozodejstvo. Gorje krivcu! Vsa puščava bi se dvignila zoper njega!

Zažejanje torej ni posebna nevarnost za karavane. Hujša opasnost so peščene jame, lakota, puščavski viharji in roparji. Peščenim jamam se edino čalvadar ve izogniti. So to na zunaj docela nevidna mesta, kjer je pesek tako gladek, da ne vzdrži teže in se umika izpod nog kakor proso. V njem utoneš kakor v vodi. Velike tolpe so ob slabem vodstvu izginile v peščenih jamah brez sledu. Samo nepojmljivo fin čut čalvadarja privede karavano po ovinkih okoli nevarnih peščenih globin.

Skoki puščavo potujoča karavana ni odrezana od ostalega sveta. Spremlja jo na vsej poti strpljivost in gostoljubnost čuječih, a nevidnih nomadov ter tovariška skrb vseh vodnikov karavan, ki so gazile ali križale isto pot. Neznatni znaki povedo čalvadarju vse, kar mu je treba vedeti, da pride srečno na cilj: izve o nemirih in pobojih med tolpami, ve kakšne karavane so v bližini in kam potujejo, ve, čigave so ovce, ki so vidne na obzorju in kaj mora v vsakem slučaju ukreniti.

Skrb za prehrano je dolžnost čalvadarja. A ta ne skrbi samo za lastno, ampak tudi za sledeče karavane. Ko spečejo ob večernem počitku svoj borni

puščavski kruh iz neshajanega testa, zavije čalvadar nekaj kosov svežega kruba v mokre krpe ter ga zagrebe globoko v pesek, mesto pa označi s količem. Tako ohranjen kruh ostane dolgo časa užiten in je rešil življenje marsikateremu popotniku. Često tudi stari kruh izkopljejo in ga nadomestijo s svežim. Prav genljiva je ta prastara navada medsebojne pomoči.

Izkopani kruh pa služi obenem tudi kot časopis, z njim izve čalvadar potrebne novice. V njega so namreč zarežani tajni znaki, razumljivi samo čalvadarju. Pač najboljši čuden način novinarske službe.

Splošna domneva, da karavane spoznajo pravo pot po človeških in živalskih okostjih, je le deloma pravilna. Delo čalvadarjev, njih znanje in čuječnost, je mnogo bolj zanesljivo in popolno, kot pa da bi se mogla smer poti ravnati po slučajnih znakih kakor so okostja. Saj ni nič bolj slučajnega kakor ravno kraj smrti za človeka ali žival. A veter še povrh take kraje kmalu zabriše ali pa okostje odnese.

Pravemu čalvadarju je neizmerna, širna puščava dom, kjer živi svoje pravo, prosto življenje v korist tisočerin potovalcem. V mestu je sicer neroden ter zablodi v ulicah kot otrok, a v puščavskih planjavah, kjer vrši svojo težavno službo, ga vodijo bogata izkustva in njegov čut, da privede zaupano mu karavano iz najhujšega puščavskega viharja v varno zavetje.

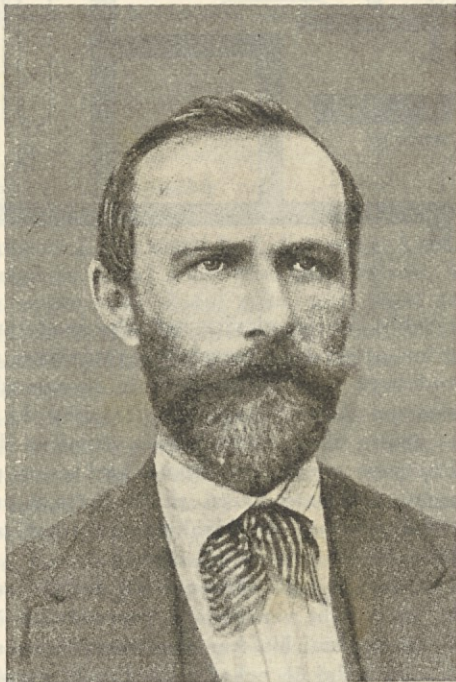
JOVAN JOVANOVIĆ — ZMAJ.

(Ob stoletnici rojstva.)

Rodio se u Novom Sadu 1833. Poslije svršene gimnazije učio je prava u Pešti, Pragu i Beču, a zatim je u Pešti svršio i medicinu. Kao ljekar služio je u Novom Sadu, Pančevu, Beogradu i drugim mjestima. Za sve to vrijeme pisao je pjesme i uređivao razne književne i satirične listove. Među njima i dječji list »Neven«. Umro je u Kamenici kod Novog Sada.

Jovanu Jovanoviću su bile uzor narodne pjesme. »Djulići« so zbirka veselih i vedrih pjesama, u kojima Zmaj opjeva veliko i iskreno ljubav prema svojoj porodici, »Djulići« uveoci« su tužne pjesme, pune bola zbog rano preminule njegove žene i djece. Zmaj je veliki rodoljub, koji svojim rodoljubivim pjesmama opjeva narodnu prošlost, ime i jezik.

Zmaj je naš najbolji dječji pjesnik. On se znao tako uživjeti u dječju dušu i tako ju je shvatio, da su njegove zbirke dječjih in omladinskih pjesama (Čika Jovo) postale duhovna svojina svih naših kasnijih naraštaja.

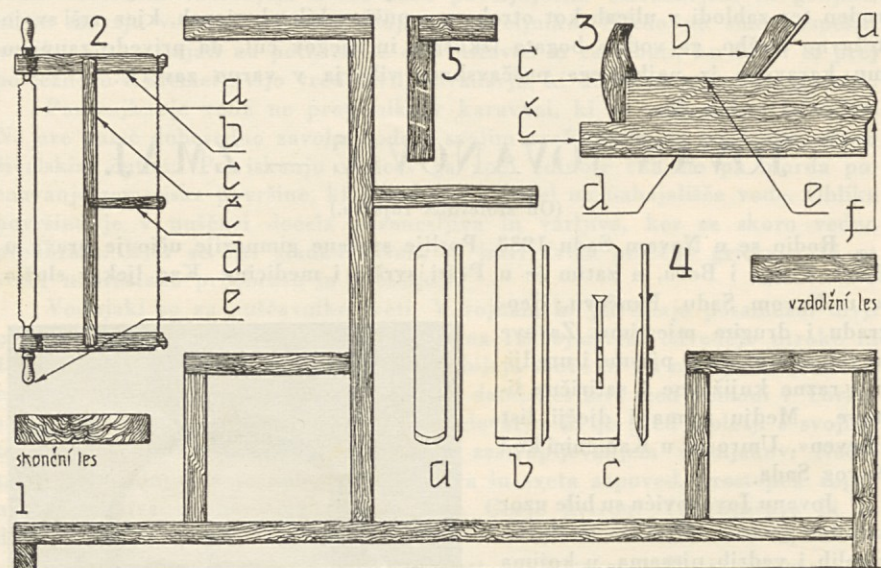

STOJALO ZA KAKTEJE.

Gojitev kaktej je danes zelo priljubljen šport. Te tuje rastlinice so pa tudi res zelo zanimive in v svojih številnih oblikah za okras naših domov pripravne.

Mali lončki s kaktėjami pa morajo imeti primerno in moderno podlago ali stojalo, ki ga lahko ustvarijo spretne roke brez velikih težav in izdatkov. Gotovo je med našimi čitatelji mnogo takih, ki bi radi malo mizarili. Pa dajmo.

Za stojalo si preskrbimo prilično 1.2 m dolgo in 8 cm široko smrekovo desko, pa jo lepo gladko poskobljamo. Nato odrežemo najprej 40 cm dolg kos za osnovno podstavo, ostali kos pa razžagamo tako, da dobimo posamezne deščice, ki so razvidne iz nariska (sl. 1). Vse kose moramo lepo pravokotno prirezati, da se kos tesno in pravokotno prilega kosu. Posamezne dele spojimo kar

z žebli, ki jim glavice nekoliko poglobimo s prebijačem. Te vdrtine in morebitne ostale luknjice gladko zamažemo z zamazkom, ki ga naredimo iz malo vodenega mizararskega kleja in iz zamazkove krede. Dobro je, da postavimo osnovno desko na dva ožja tramiča, ki tvorita dve nogi. Na enem koncu je ta nožica kar v enem kosu z navpično deščico, lahko pa je pribita sama zase. Dovršeno stojalo osnažimo s steklastim papirjem, nato jo pa primerno pobarvamo z oljnato barvo ali še bolje z emajlnim lakom. Predno lakiramo, je treba predmet vsaj dvakrat prebarvati z redko oljnato barvo. Zelo primerna barva je živo rdeča ali oranžna.

Pri zbijanju obrnemo vse deščice tako, da se vidi ob strani vzdolžni les, ki ga v risbi vznačimo z vzporednimi črtkami, v tem ko pomenijo vprečne črtice skončni les, kar sem označil na sliki v dveh malih pravokotnikih.

In sedaj še nekaj o orodju, ki ga potrebujemo za tako delo.

Za razžagovanje desak uporablja mizar veliko žago, ki je dolga 1 m, ali pa tudi manjšo ročno žago. Za gladko povprečno prizrezovanje je namenjena prizrezovalka, ki ima prav majhne zobke. Tako zvano izrezovalko uporabljamo za izžagovanje krivih črt. Na vsaki žagi vidimo rezilo ali list (sl. 2. a), dve rami (b), srce (c), navoro (č), vrstico za napenjanje (d) in dva čepa (e).

Za skobljanje si nabavimo skobelj ali oblič, ki ima lahko različen namen. Na skoblju vidimo rezilo (sl. 3. a), ki ga drži zagozda (b), nos (c), stopinjo (č), podplat (d) in na vrhu žrelo (e), kjer izstopa skobljanje, pa peto (f), kamor udarimo, če hočemo izbiti rezilo. Za skobljanje kosmatih desak uporabljamo skobelj z bolj ozkim in okroglo nabrušenim rezilom (sl. 4. a), ki mu pravimo kosmač. Za izravnanje služi ličnik, ki ima bolj široko in premo nabrušeno rezilo (b). Za končno izgladitev je potreben dvoreznik (c), ki ima dvojno rezilo. Krajše rezilo zabranjuje zadiranje, a ga nikoli ne brusimo. Za ravnanje daljših desak uporabljamo 63 cm dolg spehavnik, ki ima široko, dvojno rezilo.

Kakor vsako rezilno orodje mora biti tudi skobelj ostro in pravilno nabrušen. Za začetnika je brušenje trd oreh.

Pri vsem mizarskem delu je neobhodno potrebna mizarska kljuka (sl. 5.). S kljuko zarisujemo pot žagi in preiskujemo pravokotnost poskobljanih desak.

Za obdelovanje lesa je seveda potreben skobeljnik. A o tem morebiti prihodnjič.

Milka Bračič:

KUHINJA.

Preveliko zavžitega mesa pri mnogih ljudeh povzroča motnje v prebavi, povzroča pa tudi razne bolezni, zlasti revmatizem. Da se vsemu temu izognemo, bomo uvedli v svoj jedilnik tedensko dva brezmesna dneva, in to torek in petek.

Danes za torek:

1. Gobova juha.
2. Kruhovi cmoki.
3. Kislo zelje.
4. Češpljev kompot. (Recepti so za 10 oseb.)

1. **Gobova juha:** $\frac{1}{4}$ kg svežih jurčkov nareži na listke ter jih popari z vrelo vodo. Posebej napravi prežganje iz 7 dkg masti in 7 dkg moke, katero pusti zarumeneti. Že rumenemu prežganju dodaj malo sesekljane čebule, ki naj tudi malo zarumeni. Vse zalij z mrzlo vodo, dodaj gobe, soli, popri ter prideni na listke narezani krompir (2 ali 3). Da izboljšaš okus, dodaj še korenčka, lovorjev list in malo koreninico peteršilja. Pred serviranjem juho malo okisaj. Lahko dodaš tudi 2 žlici smetane.

2. **Kruhovi cmoki:** Nareži 10 žemelj ali toliko belega kruha v kocke ter to polij s 5 dkg razbeljene masti, v kateri si zarumenela malo sesekljane čebule. Posebej žvrkljaj v $\frac{1}{2}$ l mleka 4 cela jajca ter s tem polij narezan kruh, predeni še nekoliko moke, da se cmoki ne razkuhajo, malo posoli ter dodaj nekaj sesekljanega zelenega peteršilja. Iz te zmesi oblikuj z mokro roko lepe, ne prevelike cmoke, katere daš v nekoliko slan krop ter jih kuhaj 20 minut, da lepo narastejo. — Zabeli jih z ocvirki ali pa z na masti zrumenelimi drobtinicami.

3. **Kislo zelje:** 1 kg kislega zelja operi, če je prekislo, ter pristavi v mrzli vodi, posoli ter pusti, da vre 1 uro. Sedaj vžvrkljaj v skodelici na malo

mrzle vode 7 dkg moke ter to počasi med mešanjem vlij v zelje, nato zelje še zabeliš s 7 dkg razbeljene masti, pusti, da še enkrat zavre ter serviraj.

Lahko pa napraviš zelje tudi tako, da napraviš najprej prežganje iz 7 dkg masti in 7 dkg moke, v katerega daš zelje in ga kuhaš.

4. Češpljev kompot: 1 kg češpelj dobro operi, daj v kozico z nepokvarjeno glazuro, dodaj po okusu sladkorja ter pusti, da se češplje skuhajo do mehkega. Ohladi jih ter jih serviraj mrzle. Da zboljšaš okus, prideni košček cimeta in lupino limone.

Urejuje: RIKO KORENC.

E S P E R A N T O

6. vaja.

Esperanto estas internacia lingvo!

Preglejte vajo iz 5. lekcije: Levu la dekstran manon! Montru la maldekstran okulon! Levu la dekstran gambon! Malevu ĝin! Prenu la panon kaj manĝu! Prenu la krajono kaj skribu! Malfermu la libron kaj lernu! Preĝu kaj laboru! Legu laŭte! Mi diris al la amiko, ke li venu morgaŭ. Mi petas, ke vi kantu belan popolokanton. Ne kuru, por ke vi ne falu! Ŝi rapide skribas sur la skribmaŝino. Lastfoje mi vidis la akvofalon Savica. Ni dormas en la dormoĉambro kaj ni manĝas en la manĝoĉambro. Ĉu vi vidas la bildon de niaj gereĝoj? La gesinjoroj promenas. Miaj geavoj havas grandan domon. Miaj hovepatroj estas maljunaj.

6. Predpona pra — pomeni nekaj starega, torej kakor v slovenščini: praded — praavo, praarbaro, pratempo, prahistorio.

7. Pripona - id pomeni potomca, mladiča, torej nekaj mladega: reĝo - reĝido — kraljevič, reĝinido — kraljična, koko - kokido — piŝče, porko - porkido — praŝišek, bovo - bovido — tele.

V pogojnem naklonu imajo glagoli konĉnico-us: mi legus — bi ĉital, li legus — on bi ĉital, ni estus — bili bi. Se mi estus sana, mi estus kontenta. — Ĉe bi bil zdrav, bi bil zadovoljen. Ŝi lernus, se ŝi havus tempon. Ili legus, havus librojn. Kiel vi fartas, kara amiko? — Kako se počutiš, dragi prijatelj?

8. Predpona dis — pomeni to, kar pomeni v slovenščini raz: disvendi — razprodati, distranĉi — razrezati, dissemi — razsejati, diskuri — razbežati se, dishaki — razsekati, disdoni — razdati, dismeti — razmetati, disfali — razpasti.

9. Pripona - il pomeni orodje, s katerim se vrši dejanje, ki ga izraža koren: tranĉi - tranĉilo (rezati - nož). Per kudrilo oni kudras, per hakilo oni hakas, per segilo oni segas, per kombilo oni kombas, per razilo oni razas, per gladilo oni gladas, per plugilo oni plugas. La infano ludas per la ludilo. En la lulilo oni lulas la infanojn. En la veturilo oni veturas. Per la ŝlosilo oni fermas la pordon. Per la pafilo oni pafas.

10. Pripona - ist pomeni osebo, ki stalno izvršuje kak poklic ali posel: La instruisto instruas. La razisto razas per la razilo. La biciklisto veturas sur biciklo. La komercisto vendas. La sanigisto sanigas la homojn. La ŝuisto faras ŝuojn. La juĝisto juĝas, la laboristo laboras, la skribisto skribas, la forĝisto forĝas. La pordisto fermas kaj malfermas la pordon. La ĝardenisto laboras en la ĝardeno. Mia patro estas oficisto.

Prestavite naslednje stavke: Vrtnar koplje z lopato na (v) vrtu. Ptice letajo s perutmi. Moj brat ima oster nož, moj je top. Moja mati lika z likalnikom. Pojdi z menoj, če moreš! Bi ŝel, če bi mogel. Kraljevič Marko je bil močan človek. Danes se

ne počutim dobro. Jaz bi ga ljubil, ko ne bi bil hudoben. Hočem, da govorite glasno. Ali dovoliš, da pogledam tvojo knjigo? Da, dovolim. Trgovec je razprodal včeraj knjige. Jutri se bom peljal s kolesom. Ne igray se z nožem; nož ni igrača! Moj mali brat spi v zibelki. Ključavničar izdeluje ključe. Ali si zaklenil vrata?

V O R T A R O .

arbaro — gozd
tempo — doba, čas
se — ako, če
kontenta — zadovoljen
vendi — prodati
semi — sejati
haki — sekati
meti — metati
kudri — šivati
segi — žagati
kombi — česati
razi — briti
gladi — likati

plugi — orati
ludi — igrati se
luli — zibati
veturi — voziti se
šlosilo — ključ
pafi — streljati
pafilo — puška
instrui — učiti
biciklisto — kolesar
komercisto — trgovec
sanigi — zdraviti
homoj — ljudje
šuisito — čevljar
šuo — čevelj

juĝi — soditi
forĝi — kovati
pordo — vrata
oficisto — uradnik
fosi — kopati
fosilo — lopata
flugi — leteti
akra — oster
kiel? — kako?
farti — počutiti se
permesi — dovoliti
fari — izdelovati
šlosi — zakleniti

Daŭrigo sekvos.

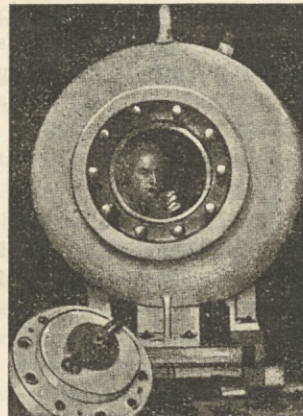
NA MORSKEM DNU.

Živimo v času tehniških rekordov. Piccard, ki se je dvignil nad 16.000 m v zrak, je dobil vrstnika, ki je poskusil doseči rekord v nasprotni smeri. Raziskovalec morskih globin dr. Viljem Beebe je dosegel globino 750 m.

Opasni poskus je napravil v jekleni krogli s premerom 1.40 m in 31 mm debelim plaščem. Beebe ni prvič poskušal prodreti v globočino, vendar se mu je posrečilo doslej priti le do 450 m. Vodni pritisk je v teh globočinah izredno velik in to je vzrok, da je treba pri takih poskusih vedno paziti na razne velike opasnosti. Na vsakih 10 m globine naraste pritisk za 1 kg na cm². V globini 750 m je torej pritisk že 75 kg na cm² = 75 atmosfer ali, da si laglje predstavljamo: na ploskev človeške roke tišči teža več ton.

Izredno zanimivi so popisi živalstva teh globin. Veliko ugank čaka še rešitve. Beebe je našel ribe, ki imajo oči podobne žarometom, vendar ni mogel ugotoviti, ali jih ima žival za svetilnike ali za vabo plena. Neka druga vrsta izloča tekočino, ki sveti in povzroči, da zablešči vsa okolica živali nalik žareči svetiljki. Zopet druge ribe imajo na sebi svetila, ki služijo najbrž v to, da se vsaj začasno razsvetli neprijetna tema.

Grozno napeti so prizori, ko se bojujejo strahotne roparice. Tako na priliko je morski zmaj strah in groza temnega kraljestva. Ni sicer posebno velik, ima pa zobovje, ki se ga boje vse ribe. Druge ribe imajo zopet trebuh, ki se jim tako razširi, da morejo požreti dvakrat večje vrstnice.

Drzni raziskovalec je posnel skozi okno svoje krogle s filmskim aparatom življenje, ki nam bo odkrilo marsikaj, kar nam je bilo doslej neznano. To bo film, pri katerem bo spreletaval mraz občutljive obiskovalce kinematografov.

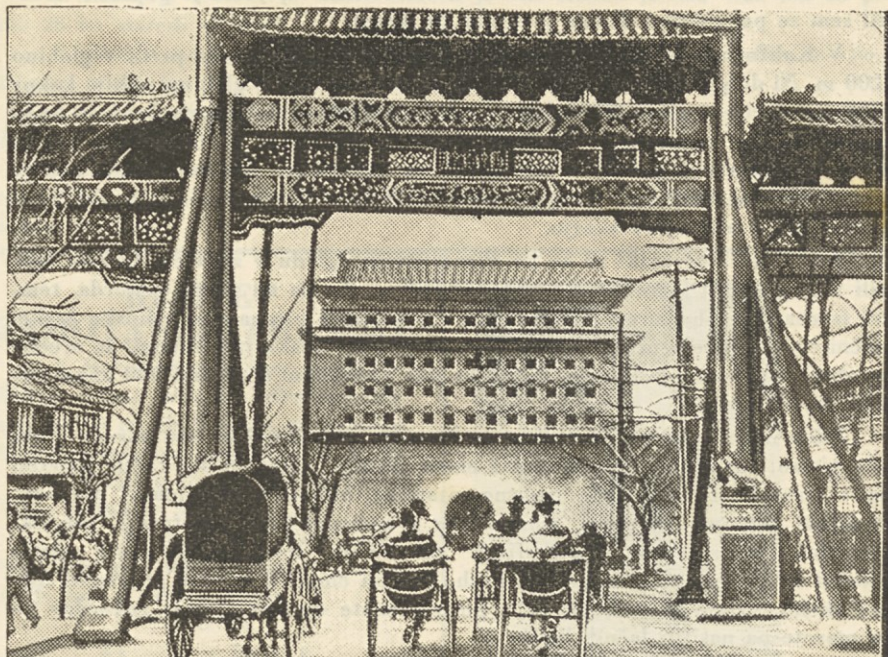
V BOJU ZA MONT EVEREST.

Poročali smo že, da sta se letos odpravili dve ekspediciji na Mont Everest. Ena ga je hotela preleteti z letali, druga se je nameravala peš povzpeti nanj. Prva je imela izredno srečo glede vremena, ki je v Himalaji dokaj muhasto, a v prvih poletnih mesecih, ko še ne divjajo monsumi, še najboljše. Več sto kilometrov od Mont Everesta so se nekega ugodnega jutra dvignila letala, da bi preizkusila motorje i. dr. Zrak je bil poln soparice, ki je ležala nad razpaljeno Indijo. V tem so se dvignili več tisoč metrov visoko in s tem tudi nad dimaste zračne plasti ter se spustili proti središču Himalaje. Veliki motorji so zmagali nekatere nevarne sunke močnih vetrov, ki bi lahko pogubili letala na samotnih strminah Mont Everestovih sosedov. Ker pa je bilo sicer vreme najugodnejše, so iz poizkusnega poleta naredili resnični naskok in se spustili dalje proti samemu najvišjemu vrhu sveta. Že vso pot so vrteli filmske aparate; toda sedaj jim je bila sreča prav posebno mila. V nepopisni jasnosti je ležalo najsilnejše gorovje naše zemlje vse v ledu in snegu pod njimi. Nič ni kalilo razgleda iz silne višine, v kateri so brneli aeroplani. Iz višine nad 10.000 m so pregledali lahko velikanski del Himalaje, kajti tako čist je bil tedaj zrak v onih višavah, da je šele zemska krivina zakrila daljne vrhove očem. Srečno so nekoliko sto metrov više preleteli in obleteli tudi Mont Everest in ga seveda od vseh strani filmali v vsem njegovem samotnem veličastvu.

Vrnili so se na izhodišče srečno po velikanskem uspehu, in upamo, da bomo tudi pri nas kmalu videli velezanimivi film o poletu na Mont Everest.

Manj sreče je imela druga ekspedicija, ki je poizkusila zavzeti Mont Everest peš. Dasi se je opremila na osnovi izkušenj prejšnjih ekspedicij in šla po krajih, kjer so hodili že njeni predniki, se je morala boriti z mnogo večjimi težkočami kakor katerakoli ekspedicija pred njo. Medtem ko so letalci slučajno naleteli na krasno vreme, so gorski duhovi pozneje preganjali pogumne hribolazce z vso silo in nemilostjo. Prezgodaj je letos prihrumel monsum in pokril vrh Mont Everesta z nepremagljivimi plastmi nevarnega suhega snega, ki popolnoma onemogoči vzpenjanje proti vrhu, ker se ne prestando vsipa v plazovih v globine in ga divji viharji gonijo kot meglo sem in tja, nikdar pa se v onih skrajnjih zemskih višavah ne strdi v trd sneg ali celo v led.

Kljub temu so v ugodnem vremenu postavili raziskovalci svoj zadnji izhodiščni tabor za opazovalce in plezalce nad 7000 m visoko, zadnji šator za oba plezalca pod vrhom Mont Everesta pa še mnogo više. Vendar so viharji onemogočili končni naskok in vsi poizkusi so se ponesrečili; hribolazci pa so se od naporov v boju proti mrazu, viharjem in redkemu zraku tako izčrpani vrnili v dolino, da se je morala ekspedicija vrniti v domovino. Sklep pa je ostal trden: boriti se v naslednjih letih neustrašeno za končni uspešni polaz na vrh Mont Everesta. — P. K.

Letos v poletju so Japonci prodirali tebi nič meni nič v kitajsko ozemlje in so dospeli pred sam Peking, ki so ga trdo oblegali. Gornja slika kaže navadno ulico v tem mestu. V ospredju vidimo takozvane rikše, dvokolesne vozičke za prevažanje ljudi. Tudi za vprego služi človek. Ozadje slike tvorijo ogromna mestna vrata, kakršnih je mnogo v starem mestnem obzidju.

POROČAMO.

Švicarski avijatik Boehlen je skočil s padalom iz 8200 m višine in s tem osvojil svetovni rekord. Imel je s seboj pripravo za dihanje, barograf in filmsko kamero. Tako pripoveduje: Odprl sem vrata kabine v aeroplanu in skočil na glavo v praznino. Kmalu se je padalo odprlo. Bilo mi je, kakor da padam prehitro, in tedaj sem se zavedel, da sem prišel v zračni vrtnec. Tako močen je bil ta vrtnec, da sem se gibal popolnoma vodoravno in da se je začelo padalo vrteti okrog svoje osi. Bal sem se, da bi se padalo ne zaprlo. Z vso močjo sem skakal in se pregibal. Čez nekaj trenutkov sem vendar prišel iz nevarnega položaja. V roke in noge me je strašno zeblo; zato tudi nisem mogel mnogo s kamero snemati. Tudi prav nič ne vem, kaj sem fotografiral in v kakšni višini, ker sem kmalu začutil v pljučih močne pritiske in zbodljaje, zaradi katerih mi je pohajalo dihanje, kljub temu, da je bila moja priprava za dihanje v redu. Ta strašna bol v prsih me je skoraj omrtvila in že sem hotel odpeti pas padala, da bi se teh muk rešil — tedaj sem zapazil pod seboj zemljo, nato ljudi, živali, drevje. Z obraza sem potegnil masko. Mislim, da sem bil 2000 m visoko. V prihodnjih par sekundah sem zapazil tik pod seboj električni vod visoke napetosti. Spet sem se razgibal, kolikor sem imel moči, in se res v po-

slednjem trenutku toliko zaokrenil, da sem se rešil sigurne smrti. In čez nekaj sekund sem obležal na nekem travniku. Pritisk v pljučih je popustil, osvestil sem se popolnoma. Padec je trajal 20 minut.

V Kaliforniji so pri kopanju nekega petrolejskega vreleca prišli v globino 3200 m. Ni dolgo temu, ko so mislili, da ni mogoče delj v globino zemlje kakor 2000 m, kjer je toplina 83° Celzija. Z globino 3200 m pa se petrolejci ne bodo zadovoljili, ker nameravajo izvrtati luknjo do globočine 3500 m, kjer naj bi bil po mnenju zemljevedcev šele pravi vir petroleja. Polimer naše zemlje znaša približno 6500 km; torej pomeni doslej največja globina nekaj nad 3 km le vbodljaj v zemeljsko skorjo.

Trije ruski učenjaki so se po Piccardovem zgledu v zaprtem balonu spustili v stratosfero (ozračje) do višine 19.000 m. To pa ne zaradi rekorda, temveč iz znanstvenih ozirov, da so merili s posebnimi pripravami višinske žarke, zračni tlak, temperaturo, vlago, sestavo in gostoto zraka itd. Pristali so srečno na obrežju neke reke. Izjavili so, da so zelo zadovoljni s svojimi 940 znanstvenimi meritvami.

Eden izmed pobeglih pesnikov iz Nemčije je naslovil na vse narode sveta tole pismo: Iznašli ste letala, vozila skozi ozračje, ustvarili ste radio, poleteli ste v stratosfero, ustvarjate umetne vitamine, računate oddaljenost ozvezdij, otvarjate raketne železnice, zidate hiše z osemdesetimi nadstropji, človeški glas obdržite na platnu, fotografirali ste severni tečaj, kmalu boste morda poleteli iz Evrope v Ameriko v 8 urah, živemu človeku morete presvetiti njegov skelet, vrtate v osrčje zemlje, pogum imate do neverjetnih rekordov — ne morete pa nasititi lačnih ljudi...

POMISLITE.

Ves utrujen si utira raziskovalec polarnih krajev pot preko neizmerne snežne planjave do prenočišča. Od živil mu je ostalo le še malce pemikana (suho bivolje meso, ki se da v usjenih vrečicah ohraniti po več let). Koliba z zalogo jestvin sicer ni več daleč, a raziskovalec je radi naporene poti in prepicle hrane popolnoma izčrpan in komaj še kljubuje silnemu mrazu. Tudi psi, ki so mu vlekli sani, so tako oslabeledi, da se nečejo geniti z mesta. Poslednji košček mesa bi morebiti zadostoval za okrepitev raziskovalca. A kaj naj počne s psi, ki so v večnem snegu prepotrebna vprega. In ali naj pusti dragoceno zbirko tu s sankami in psi vred? S tem bi bili izgubljeni vsi ogromni napori, zastonj bi bilo vse trpljenje. Ali naj poizkusi pognati pse s pretepanjem v poslednji tek? Pa še snežni vihar se bliža. Če raziskovalec ne doseže kmalu kolibe, mu bo gotova grozna smrt v snežnem meteu.

A človek, ki je vaje boja s prirodnimi silami, ki pozna svoje živali in ve kako mora ravnati z njimi, tak mož ne bo klonil, ampak bo v kratkem času s tovorom in s psi v kolibi na varnem.

Kako se je rešil raziskovalec?

ZAMOTANA VPRAŠANJA

5. Razmerje očetove in sinove starosti je 9:5. Koliko je ima vsak let, če je oče 28 let starejši od sina?

6. Misli si število. Podvoji ga. Prištej 8. Razpolovi to vsoto, pa odštej število, ki si ga mislil. Jaz pa vem število, ki si ga mislil.

7. Če zmanjšamo kvadrat števila, ki ni deljivo s 3 za 1, je ostanek vedno deljiv s 3. Zakaj?

8. Sestavi iz vžigalic kvadrat, ki ga tvori 9 malih, skladnih kvadratov. Prestavi sedaj 8 vžigalic tako, da boš dobil dva skladna kvadrata, ne da bi premaknil tudi ostale vžigalice!

REŠITEV ZAMOTANIH VPRAŠANJ

1. Mož je star 50, žena pa 35 let. Nalogo rešimo tako, da odštejemo najprej od 85 let 15. Ostanek razpolovimo in prištejemo moževemu številu še 15 let.

2. Celota je 15, 5 je polovica od 10, 15 pa je trikrat 5.

3. To število je 6. Rešitev napravimo sicer prav lahko na pamet, podana pa je tudi v sledeči enačbi:

$$\begin{array}{r} x + y = 15 \\ 4x = 15 + y \\ \hline y = 15 - x \\ y = 4x - 15 \\ \hline 4x + x = 30 \\ 5x = 30 \\ x = 6 \\ y = 9 \end{array}$$

4. Rešitev takih nalog ni lahka. Treba je potrpljenja. Najlaglje rešimo vprašanje tako, da napišemo številke od 1 do 9 na posamezne kvadratke, pa te premeščamo vse dotlej, da dobimo v vseh vodoravnih in navpičnih vrstah vsoto 15. Rešitev je takale:

4	3	8
9	5	1
2	7	6

V 1. številki stavljeno vprašanje je rešil Branko takole: S pomočjo tovarišev je dvignil kašipot in so ga postavili v jamo tako, da je bilo obrnjeno ime njih poslednjega prenočišča v dotično plat. Ostali napisi so bili nato sami od sebe obrnjeni v pravo smer.

Takih kamel pa vi niste poznali! Pred več nego trideset leti smo jih pa še srečavali na cestah. Padec na nos s takega kolesa ni bil nič kaj prijeten. Spominjam se nekega svojih tovarišev, ki se je na ta način prekopicnil v kup gramoza. Obraz je imel kakor zrezek. Na nekem angleškem dirkališču so priredili sedaj v zvezi s kolesarsko dirko tudi tekmo za »stare gospode«, seveda na visokih kolesih. Ta del dirke je bil baje zelo kratkočasen. Gledalci so pozdravili nenavadne dirkače z hučnim smehom. Sličica nam kaže sedemdesetletnika na »kameli«.